

REFERAT |KRS| Formannskapet (2015-2019) d. 11-10-2017

Mødedato Onsdag d. 11. oktober 2017 kl. 09:00

Mødested Formannskapssalen

Indholdsfortegnelse

Program for møtet 11.10.17.....	3
Godkjenning av protokoll fra formannskapets møte 27.09.17.....	5
Høring - endringer i barnehageloven, opplæringsloven, friskoleloven og forskrift om pedagogisk be	6
Svar på oversendelsesforslag - organisering av asyl- flyktning- og integreringsarbeidet i Kristiansar	13
Svar på oversendelsesforslag - "Papirløse flyktninger".....	18
Høringssvar - Forslag til endringer i utlendingsforskriften (utvidelse av asylsøkeres adgang til arbe	19
Kulturskolens samarbeid med grunnskole/SFO.....	23
Forslag utbyggingsavtale Bjørndalen.....	25
Forslag til folkehelsestrategi for Agder 2018- 2025 - høringsuttalelse.....	29
Eiendomsskatt - søknad om utsatt gjennomføring av omtaksering.....	35

MØTEINNKALLING TIL FORMANNSKAPET

Dato: 11.10.2017 kl. 09.00

Sted: Formannskapssalen

Innkalling gjelder bare medlemmer. Varamedlemmer møter etter særskilt innkalling.

Forfall medels snarest til Formannskapssekretæren tlf 38 24 34 79 / 98 28 79 38

PROGRAM FOR MØTET:

Kl. 09.00 - 10.00 **Formannskapets møte med ledelsen ved UiA**

Behandling av sakskart

SAKSKART			Side
129/17	201700005	Program for møtet 11.10.17	
130/17	201700005	<u>Formannskapssak:</u> Godkjenning av protokoll fra formannskapets møte 27.09.17	
		Sektor 2 – Oppvekst:	
131/17	201711262-2	<u>Formannskapssak:</u> Høring - endringer i barnehageloven, opplæringsloven, friskoleloven og forskrift om pedagogisk bemanning Oppvekststyrets innst. 26.09.17	
		Sektor 3 – helse- og sosial:	
132/17	201609169-44	<u>Formannskapssak:</u> Svar på oversendelsesforslag - organisering av asyl- flyktning- og integreringsarbeidet i Kristiansand kommune Oppvekststyrets innst. 26.09.17 Helse- og sosialstyrets innst. 26.09.17	
133/17	201707634-6	<u>Formannskapssak:</u> Svar på oversendelsesforslag - «Papirløse flyktninger» Helse- og sosialstyrets innst. 26.09.17	

<u>134/17</u>	201710899-1	<u>Formannskapssak:</u> Høringssvar - Forslag til endringer i utlendingsforskriften (utvidelse av asylsøkeres adgang til arbeid og praksisopplæring) Helse- og sosialstyrets innst. 26.09.17	
		Sektor 4 – Kultur:	
<u>135/17</u>	201711910-1	<u>Bystyresak:</u> Kulturskolens samarbeid med grunnskole/SFO Kulturstyrets innst. 26.09.17	
		Sektor 5 – Teknisk:	
<u>136/17</u>	201204754-4	<u>Formannskapssak:</u> Forslag utbyggingsavtale Bjørndalen Kommunalutvalgets innst. 10.10.17 ettersendes	
<u>137/17</u>	201615752-8	<u>Formannskapssak:</u> Forslag til folkehelsestrategi for Agder 2018- 2025 - høringsuttalelse Rådmannens innst. 30.06.17	
<u>138/17</u>	201712379	<u>Bystyresak:</u> Eiendomsskatt – søknad om utsatt gjennomføring av omtaksering Rådmannens innst. 25.09.17	
<u>139/17</u>	201614184	<u>Formannskapssak:</u> Forslag til ny politivedtekt Saken vil bli ettersendt	

Harald Furre
Ordfører
(sign.)

Dato 22. september 2017
Saksnr.: 201700005-115
Saksbehandler Anne Lise Holand Aabø

Saksgang
Formannskapet

Møtedato
11.10.2017

Godkjenning av protokoll fra formannskapets møte 27.09.17

Forslag til vedtak

[Formannskapet godkjenner protokoll fra formannskapets møte 27.09.17.](#)

Tor Sommerseth
Rådmann

Anne Lise Holand Aabø
Formannskapssekretær

Vedlegg:
Protokoll fra formannskapets møte 27.09.17

Dato 8. september 2017
Saksnr.: 201711262-2
Saksbehandler Gro Holte

Saksgang
Oppvekststyret
Formannskapet

Møtedato
26.09.2017
27.09.2017

Høring - endringer i barnehageloven, opplæringsloven, friskoleloven og forskrift om pedagogisk bemanning

Sammendrag

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring forslag til endringer i Lov om barnehager (barnehageloven); Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova); Lov om frittstående skolar (friskolelova) og forskrift om pedagogisk bemanning med høringsfrist 13 oktober 2017.

Høringsnotatet inneholder forslag om å lovfeste et minimumskrav til grunnbemanningen (en bemanningsnorm) i barnehageloven. Videre foreslår departementet å skjerpe kravet til den pedagogiske bemanningen (en skjerpet pedagognorm) i forskrift om pedagogisk bemanning. Departementet foreslår også at det lovfestes en plikt for barnehageeier og skoleeier til å samarbeide om barns overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning(SFO).

Barnehageloven

Departementet foreslår at det lovfestes et minimumskrav til grunnbemanningen (en bemanningsnorm) som innebærer at det minimum skal være en ansatt per 3 barn når barna er under 3 år og en ansatt per 6 barn over 3 år.

Barna skal regnes som over tre år fra august det året de fyller tre år. Departementet foreslår at kommunen kan gi dispensasjon for inntil ett år når særlige hensyn tilsier det.

Kunnskapsdepartementet ønsker å iverksette normen fra 1. august 2018.

Forskriftsfesting av pedagognorm i barnehagen

For å kunne oppfylle barnehagelovens og rammeplanens krav er det viktig med et tilstrekkelig antall kompetente og engasjerte voksne i barnehagen.

Regjeringen foreslår en forskriftsfesting av norm for pedagogisk bemanning i barnehagene fra 1. august 2018. Forslaget innebærer at det stilles krav om at barnehagene har minimum en pedagogisk leder per 7 barn under tre år og en pedagogisk leder per 14 barn over tre år. Gjeldende norm er på én ansatt per 9 små og 18 store barn.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Kristiansand kommune oppfylle bemanningsnormen for store barn, men har bare en ansatt per 3,5 barn for barn under tre år. Innføring av foreslått bemanningsnorm vil medføre 76 flere heltidsstillinger i kommunale og private barnehager. For de kommunale barnehagene isolert betyr dette 26 flere ansatte fra august 2018.

Pedagognormen ser for Kristiansand kommunes del ut til å være nesten fullfinansiert, mens økte kostnader til bemanningsnormen ikke dekkes. Endringene vil medføre en total merkostnad for Kristiansand kommune på ca. 43 mill. kr i 2021. KS har beregnet at foreslåtte normer er underfinansiert med 1.000 mill. kr på landsbasis.

Kristiansand kommune er tildelt kr. 7,5 mill. kr med 5/12 effekt allerede fra 1.8.2017 som en start til å oppfylle pedagognormen. Netto kostnad for kommunen vil bli 35,5 mill. kr i helårseffekt.

Private barnehager vil ut fra høringsforslaget ikke ha rett på å få dekket økte kostnader til bemanning før dette slår ut i selvkostberegningen, noe som betyr to års forsinkelseeffekt. De private barnehagene i Kristiansand kommune vil dermed være «underfinansiert» med 22,5 mill. kr per år fra høsten 2018 til høsten 2020.

Barnehageloven, opplæringslova og friskolelova

Departementet foreslår at det lovfestes en plikt for barnehageeier og skoleeier til å samarbeide om barns overgang fra barnehage til skole og skolefritids ordning (SFO). Plikten skal være gjensidig og reguleres derfor i barnehageloven, opplæringsloven og friskoleloven. Formålet med samarbeidet skal være å bidra til at barna får en god overgang fra barnehage til skole og SFO. Departementet foreslår at skoleeier skal samordne samarbeidet og utarbeide en plan for barnas overgang.

Kristiansand kommunes høringssvar

Barnehagesektoren har vært i sterk vekst og det er et mangfold av tilbud og eierformer. Privat sektor er stor og det er barnehageeier som har ansvar for at barnehagens grunnbemanning er tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet. En bemanningsnorm kan gi et mer likeverdig tilbud i alle barnehager, men hever ikke automatisk kvaliteten i barnehagene. Flere kompetente barnehageansatte vil kunne bidra til kvalitetsheving og flere barnehagelærere i barnehagen mener vi ubetinget bidrar til økt kvalitet. Det er først og fremst kvaliteten på arbeidet som gjøres i barnehagen som er utslagsgivende for barns lek, trivsel, læring og sosiale og emosjonelle utvikling og barnehagelærerne har en sentral rolle i dette arbeidet.

Kristiansand kommune ser behovet for å styrke den pedagogiske bemanningen i barnehagene og behovet for en standardisering av bemanningstettheten. Samtidig vil en statlig norm bryte med kommunens selvråderett og sette barnehagesektoren i en særstilling.

Økonomiske og administrative konsekvenser.

Kristiansand kommune vil få en krevende økonomisk utfordring med innføring av bemanningsnormen i og med at staten signaliserer at kommunene ikke skal tilføres økonomiske ressurser. Dette vil legge sterke føringer på prioriteringer mellom tjenestene i kommunen som kan bety at kommunen for eksempel må kutte i lærertettheten. Kristiansand kommune ser behovet for økt bemannings- og pedagogtetthet i barnehagene. Dersom bemannings- og pedagognormene mot formodning likevel innføres, bør bemanningsnormen utsettes til 01.08. 2020 for private barnehager, gitt dagens finansieringsordning.

KS har beregnet at foreslåtte normer er underfinansiert med 1.000 mill. kr på landsbasis. Netto kostnad for kommunen vil bli 35,5 mill. kr i helårseffekt.

Kristiansand kommune forutsetter at reformen fullfinansieres fra staten.

Gjensidig plikt til samarbeid

Kristiansand kommune støtter forslaget om å lovfeste gjensidig plikt til å samarbeide om overgangen fra barnehagen til skolen. Samarbeidet om overgang barnehage til skole og SFO vil være viktig i arbeidet med å sikre et helhetlig løp i barns oppvekst og opplæringsløp.

Forslag til vedtak

Formannskapet gir sin tilslutning til høringsuttalelsen i saken.

Tor Sommerseth
Rådmann

Svein Ove Ueland
Konst. Oppvekstdirektør

Vedlegg:
Høringsbrev
Høringsnotat

Bakgrunn for saken:

Kunnskapsdepartementet har sendt på høring forslag til endringer i Lov av 17. juni 2005 nr. 64 om barnehager (barnehageloven), lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova), lov av 4 juli 2003 nr. 84 om frittstående skolar (friskolelova) og forskrift 16. desember 2005 nr. 1507 om pedagogisk bemanning med høringsfrist 13 oktober 2017

Barnehageloven

1. Minimumskrav til grunnbemanning

Barnehagen er i dag et tilbud som tilnærmet alle familier benytter seg av. Barnehagen skal drives i samsvar med de krav til formål og innhold som fremstår av formålsbestemmelsen i §1, innholdsbestemmelsen i §2, bestemmelser om barn og foreldres rett til medvirkning i §§3 og 4 og forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (rammeplanen). Barnehagen skal ivareta barnas behov for omsorg og lek. Barnehagen skal fremme dannings- og læring, fremme vennskap og felleskap og kommunikasjon og språk. Barnehagens bemanning og samlede kompetanse har stor betydning for hvor godt barnehagetilbudet er.

Barnehageloven har ingen bestemmelser som regulerer hvor mange barn det kan være per ansatt og som regulerer grunnbemanningen i barnehagen. Bemanningen må være *«tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet»* i tråd med barnehageloven og rammeplanen. Det er barnehageeier som har ansvar for at barnehagens grunnbemanning er tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet og må vurdere dette i f.h.t. barnegruppens størrelse og barnas behov. Forskning viser at gruppestørrelse og personaltetthet påvirker kvaliteten i barnehagene. Lav personaltetthet og store barnegrupper kan ha negativ effekt på språkutviklingen, samspillet mellom barn og voksne, kjønnetes identitetsutvikling og relasjoner og på det daglige miljøet i form av stress, støy og konflikter.

Antall barn per ansatt varierer mye mellom barnehagene. Regelverket åpner for store forskjeller og kan føre til at barnehagene ikke gir et likeverdig tilbud til alle barn.

I høringsnotatet foreslår departementet at det bør lovfestes et tydeligere krav til barnehagens grunnbemanning. Barnehagelovens §18 «*Barnehagens øvrige personale*» foreslås endret til «*Barnehagens grunnbemanning*» fra 01.08.18.

Det foreslås en norm på én ansatt per 3 barn når barna er under tre år og én ansatt per 6 barn når barna er over tre år. Barn regnes for å være 3 år fra og med august det året de fyller tre år. (Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager av 01.08.2017)

En innføring av en bemanningsnorm vil gi ulike utslag på kommune- og barnehagenivå når det gjelder behovet for økt ressursbruk. Kommuner og barnehager som har en grunnbemanning som er dårligere enn det foreslåtte minimumskravet, vil få økte utgifter ved innføring av en ny norm. På bakgrunn av at normen i gjennomsnitt er oppfylt i de kommunale barnehagene på nasjonalt nivå tilfører ikke staten kommunen midler til denne normen. Behovet for økte ressurser som følge av innføringen av et minimumskrav til grunnbemanningen må ses i sammenheng med forslaget om å skjerpe kravet til den pedagogiske bemanningen.

Departementet foreslår at kommunen som barnehagemyndighet kan gi dispensasjon fra kravet til grunnbemanningen for inntil ett år av gangen når *særlige hensyn* tilsier det.

Kristiansand kommune`s vurdering

Kristiansand kommune oppfyller normen for store barn, men har bare en ansatt per 3,5 barn for barn under tre år. Mest vanlig er 14 barn på 4 ansatte der to av dem er barnehagelærere.

Endring i bemanningsnormen vil medføre 26 flere heltidsstillinger i kommunale barnehager fra august 2018. Ved naturlig avgang og ved å tilsette pedagog når stillinger blir ledige, vil innføringen kunne gjøres uten å få overtallighet blant assistenter og fagarbeidere. Bemanningstettheten varierer mer i private barnehager enn i kommunale barnehager. Det er gjort et anslag på at private barnehager i Kristiansand må ansette ca. 50 heltidsstillinger.

En bemanningsnorm kan gi et mer likeverdig tilbud i alle barnehager, men hever ikke automatisk kvaliteten i barnehagene. Flere kompetente barnehageansatte vil kunne bidra til kvalitetsheving. Det er først og fremst kvaliteten på arbeidet som gjøres i barnehagen som er utslagsgivende for barns lek, trivsel, læring og sosiale og emosjonelle utvikling. Det er tidligere foretatt en kartlegging av tidsbruk i de kommunale barnehagene, om hvor mye tid *«de profesjonelle voksne har på sin kjerneoppgave – å være sammen med barna og tilby en god og trygg og pedagogisk barnehagehverdag»*(Oppvekststyret -Sak av 19.04.2016 og 08.11.2016) Oppvekstdirektøren uttalte i saken: *«Det å tilføre barnehagen flere kvalifiserte ansatte vil ha en positiv innvirkning på utvikling av kvaliteten i tilbudet og gi barna et større læringsutbytte»*. Flere små barn har begynt i barnehagen i de siste årene. Denne barnegruppa har i Kristiansand kommune en mindre voksentetthet enn departementet foreslår. En forsvarlig voksentetthet er avgjørende for barnas trygghet og trivsel i barnehagen og av den grunn er det ønskelig å øke grunnbemanningen.

En lovfestet norm vil kunne gi barna et mer likeverdig barnehetilbud og det vil bidra til at kommunen som barnehagemyndighet kan få mulighet til å overvåke barnehageeiers plikt. Lovfestede bemanningsnormer, uavhengig av sektorområder, er imidlertid en strek inngripen i kommunenes handlingsrom.

Forskrift om pedagogisk bemanning

Skjerpet forskriftskrav til pedagogisk bemanning

Regjeringen ønsker å sikre at barna møter kompetente og engasjerte voksne. I tillegg til å innføre et minimumskrav til grunnbemanning, ønsker regjeringen å skjerpe kravet til pedagogisk bemanning. Forslaget innebærer at det stilles krav om at barnehagene har en pedagogisk bemanning som tilsvarer minimum en pedagogisk leder per 7 barn under tre år og en pedagogisk leder per 14 barn over tre år.

I Offentlige utredninger og stortingsmeldinger de siste årene har det vært påpekt at barnehagene har for få ansatte med relevant pedagogisk utdanning. Mye av arbeidet i barnehagen blir utført av ansatte uten pedagogisk utdanning og det er stor variasjon mellom barnehagene når det gjelder hvor mange barnehagelærere det enkelte barn møter. OECD har påpekt at mangelen på pedagogisk personale er en av hovedutfordringene i norske barnehager. OECD viser til at denne mangelen kan gå ut over kvaliteten på barnehetilbudet og barns utbytte av å gå i barnehage. Norge anbefales å sette kvantitative mål for å øke andelen pedagogisk personale.

Krav til den pedagogiske bemanningen i barnehagen er regulert i barnehageloven §18 og departementet er gitt hjemmel til å gi utfyllende forskrift om pedagogisk bemanning og gis adgang til å fastsette en pedagognorm.

«Det skal være minimum en pedagogisk leder per 14-18 barn når barna er over tre år og en pedagogisk leder per 7-9 barn når barna er under tre år og barnas daglige oppholdstid er over seks timer i barnehagen der barna har kortere oppholdstid per dag, kan barnetallet økes

noe per pedagogisk leder» - Det er ikke adgang til en praksis hvor barnehageeier beregner en prosentandel av en pedagogstilling per barn. Det betyr at barnehagen må opprette en ny hel stilling som pedagogisk leder dersom barnehagen tar inn et barn utover maksimalgrensen (Veileder om kravene til pedagogisk bemanning i barnehageloven med forskrifter)

Bakgrunnen for at forskriften setter krav til færre barn per pedagogisk leder når barna er under tre år, er at små barn trenger mer individuell omsorg, oversikt, nære relasjoner og støtte enn eldre barn for at deres behov for trygge rammer og gode læringsbetingelser skal kunne ivaretas.

Det er avgjørende for barnas utvikling og trivsel at de møter kompetente og engasjerte voksne i barnehagen. Barnehagens samlede kompetanse har stor betydning for hvor godt barnehagetilbudet er. For å løfte kvaliteten i barnehagene, mener departementet at det er nødvendig å skjerpe minimumskravet til pedagogisk bemanning.

Departementet foreslår å videreføre dagens adgang til å søke om midlertidig dispensasjon fra normen for pedagogisk bemanning. Kommunen som barnehagemyndighet kan innvilge midlertidig dispensasjon fra pedagognormen for inntil ett år av gangen når «særlige hensyn» tilsier det.

Kristiansand kommune`s vurdering

Kristiansand kommune oppfyller dagens pedagognorm. Det er kun innvilget dispensasjon fra pedagognormen i 100% stilling, barnehageåret 2017-2018, for en privat barnehage. Endringene i normen betyr utfra dagens antall barn i barnehagene at det må ansettes ca. 100 flere pedagoger.

Det er usikkert om alle barnehagene klarer å oppfylle pedagognormen fra det foreslåtte innføringstidspunktet og man må påregne en del dispensasjonssøknader.

Pedagognormen ser for Kristiansand kommunes del ut til å være underfinansiert med ca. 1 mill. kr. Det legges da til grunn de økte kostnaden kommunen får i form av fastsatte satser til private barnehager og økte kostnader i kommunale barnehager.

Endringene i bemanningsnormen vil medføre en total merkostnad for Kristiansand kommune på ca. 43 mill. kr i 2021. Kristiansand kommune er tildelt 7,5 mill. kr med 5/12 effekt allerede fra 1.8.2017 som en start til å oppfylle pedagognormen. Netto kostnad for kommunen vil bli 35,5 mill. kr i helårseffekt.

Private barnehager vil ut fra høringsforslaget ikke ha rett på å få dekket økte kostnader til bemanning før dette slår ut i selvkostberegningen, noe som betyr to års forsinkelseeffekt. De private barnehagene vil dermed være «underfinansiert» med 22,5 mill. kr per år fra høsten 2018 til høsten 2020.

Barnehageloven, Opplæringslova og Friskolelova

Plikt til å samarbeide om barnas overgang fra barnehage til skole og SFO

Regjeringen ønsker å legge til rette for at alle barn kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og SFO.

Departementet foreslår at det lovfestes en plikt for barnehageeiere og skoleeiere til å samarbeide om barnas overgang fra barnehage til skole og skolefritidsordning (SFO). Plikten skal være gjensidig og skal reguleres i barnehageloven, opplæringsloven og friskoleloven. Det skal fremgå av opplæringsloven og barnehageloven at formålet med samarbeidet skal være å bidra til at barna får en trygg og god overgang fra barnehagen til skole og SFO.

En trygg og god overgang handler blant annet om at barn og foreldre/foresatte opplever overgangen som forutsigbar og vet hva de kan forvente når barnet begynner på skolen. Det

handler også om at skolen er forberedt på hvilke erfaringer barna har med seg fra barnehagen og at barna kan bygge videre på det.

Verken barnehageloven, opplæringsloven eller friskoleloven har bestemmelser som regulerer barnas overgang fra barnehage til skole og SFO og gjeldende regelverk inneholder ingen gjensidig plikt for barnehage- og skoleeiere til å samarbeide om barnas overgang.

At barnehagen skal samarbeide med skolen for å legge til rette for barnas overgang følger av forskrift til barnehageloven (Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver) Her fremgår det at: *«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barnet kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuell skolefritidsordning. Barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. Barnehagen må ha samtykke fra foreldrene for å dele opplysninger om enkeltbarn med skolen.*

De eldste barna skal få glede seg til å begynne på skolen. Barnehagen skal legge til rette for at de eldste barna har med seg erfaringer, kunnskaper og ferdigheter som kan gi dem et godt grunnlag og motivasjon til å begynne på skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner. Barn skal få bli kjent med hva som skjer i skolen og skolefritidsordning.»

Det er ikke tilsvarende plikt for skolen til å samarbeide med barnehagen i opplæringsregelverket.

Departementet forslår at skoleeier skal samordne samarbeidet og utarbeide en plan for barnas overgang og at dette skal fremgå eksplisitt av lovbestemmelsene i opplæringsloven og friskoleloven. Det vil være opp til den enkelte skoleeier å fastsette hva planen for overgang skal innebære, men skoleeier skal involvere barnehageeierne i utarbeidelse av planen.

Kommunen har plikt til å ha et tilbud om SFO (Opplæringsloven§13-7). Friskoleloven har ikke en tilsvarende regulering av SFO. Med bakgrunn i dette mener departementet at det ikke er hensiktsmessig å lovfeste et krav til samarbeid om overgangen til SFO for friskoler på samme måte som for kommuner.

Dato 8. september 2017
Saksnr.: 201609169-44
Saksbehandler Rune Heggdal/Elisabeth Engemyr

Saksgang
Oppvekststyret
Helse- og sosialstyret
Formannskapet

Møtedato
26.09.2017
26.09.2017
11.10.2017

Svar på oversendelsesforslag - organisering av asyl- flyktning- og integreringsarbeidet i Kristiansand kommune

Sammendrag

I forbindelse med formannskapets behandling av sak 114/17 – Organisering av asyl-, flyktning- og integreringsarbeidet i Kristiansand kommune ble følgende oversendelsesforslag vedtatt:

«Formannskapet ber om at tilbudet knyttet til endring av arbeidsrettet introprogram, forberedelser til fagbrev og praksis/yrkesrettet opplæring tas opp som egen orienteringssak.»

Kristiansand kommune har ut 2017 et eget prosjekt vedrørende det å koordinere flyktning- og integreringsarbeidet, samt definere mulige forbedringsområder innen fagfeltet. Med bakgrunn i statlige føringer, avdekking av forbedringsområder internt i kommunen og i introduksjonsprogrammet, er det fra høsten 2017 gjort endringer i det arbeidsrettede kvalifiseringsløpet for introdeltakere i Kristiansand kommune.

Endringene er som følger:

- Økt bruk, og tidligere bruk, av arbeidslivet som kvalifiserings- og praksisarena. Det er satt et mål om at alle skal ut i ekstern praksis innen 6 måneder etter at de startet i heldagsprogrammet i integreringsmottaket. Dette er et «hårete» mål, men vi ønsker å vise deltakerne at det stilles klare forventninger til at de skal ut i ekstern praksis. Dersom ikke de ikke er klar for det, må de gis et annet tilbud.
- Økt fleksibilitet og bedre muligheter for individuell tilpasning – tilbudet må tilpasses den enkelte deltakers kvalifiseringsbehov. Den enkeltes utvikling må følges nøye og deltakere må ikke bli «hengende» i tiltak som ikke gir utbytte og progresjon.
- Helhetlig og effektiv kvalifisering – tilbudet i introprogrammet bygger på den individuelle planen deltakerne har med seg fra integreringsmottaket og kvalifiseringsløpene bransjerettes inn mot programområdene i videregående skole og de bransjer der det er etterspørsel etter arbeidskraft
- De interne arbeidspraksisplassene (Norsk i arbeid, NiA) ved KSS videreføres med noen viktige justeringer:
 - tilbudet skal organiseres i hele dager, målgruppen for tilbudet er de som står lengst unna arbeidslivet (spor 1)
 - tilbudet må ha relevans i forhold til det ordinære arbeidslivet og det er et mål å etablere deltakerne i ekstern praksis så fort det er hensiktsmessig.
- NAV Intro har ansvar for å skaffe praksisplasser og har ansvar for (sammen med lærerne) å følge opp deltakerne i bedrift.

- Det er utarbeidet en samarbeidsavtale mellom KSS, NAV og integreringsvirksomheten som tydelig beskriver ansvars- og oppgavefordelingen og hvordan de ulike aktørene som bidrar inn i introduksjonsprogrammet skal samhandle.

Forslag til vedtak

[Formannskapet tar svar på oversendelsesforslaget til orientering.](#)

Tor Sommerseth
Rådmann

Wenche P. Dehli
HS direktør

Svein Ove Ueland
Konst. oppvekstdirektør

Vedlegg:

Evalueringsrapport av introduksjonsprogrammet og voksenopplæringen i Kristiansand kommune v/
PwC

Modell for «Bransjerettet kvalifiseringsløp»

Bakgrunn for saken

I forbindelse med formannskapetets behandling av sak 114/17 - Organisering av asyl-, flyktning- og integreringsarbeidet i Kristiansand kommune ble følgende oversendelsesforslag vedtatt. Oversendelsesforslaget ble fremmet av AP sin representant Mette Gundersen.

«Formannskapet ber om at tilbudet knyttet til endring av arbeidsrettet introprogram, forberedelser til fagbrev og praksis/yrkesrettet opplæring tas opp som egen orienteringssak.»

Introduksjonsloven gir føringer for innholdet i introduksjonsprogrammet. Formålet med introduksjonsloven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltakelse i yrkes- og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet. Introduksjonsprogrammet skal tilrettelegges for personer som har behov for grunnleggende kvalifisering med sikte på:

- a) å gi grunnleggende ferdigheter i norsk,
- b) å gi grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv
- c) å forberede for deltakelse i yrkeslivet

Programmet skal minst inneholde:

- a) norskopplæring
- b) samfunnskunnskap
- c) tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til yrkeslivet

Statlige føringer og anbefalinger er tydelige på mer arbeidsrettet fokus i opplæringen av voksne flyktninger. St. melding 16, 30 og 33 definerer følgende:

- Normalisering av arbeidsrettede kvalifiseringsløp for flyktninger og innvandrere
- Bedre opplæring for voksne med svake grunnleggende ferdigheter
- Tidligere introduksjon til arbeidspraksis kombinert med opplæring
- Bedre bistand til arbeidsgivere og styrke kompetanse om arbeidslivet
- Mer bruk av ordinært arbeidsliv som tiltaksarena: place-and-train
- Tilpasse kvalifiseringen til etterspørselen i markedet

Prosjekt «Flyktning- og integreringsarbeidet» ble etablert i desember 2015 for styrke koordineringen av kommunens arbeid på asyl- og flyktningefeltet. I prosjektets mandat lå også at det skulle gjøres forbedringsarbeid inn mot sosial- og helsefeltet, skole, utdanning og inn mot jobbmarked. Styringsgruppe for prosjektet har vært tverrsektoriell koordineringsgruppe bestående av helse - og sosial-, oppvekst-, og kulturdirektør. Alle forslag til endringer og forbedringer har blitt forelagt styringsgruppa for vedtak.

Vinteren 2015/2016 bistod PwC kommunen i forbedringsarbeidet med integrering av flyktninger og kom med følgende anbefalinger for videre arbeid:

1. *Skape felles forståelse og forbedre intern samhandling*
2. *Fremme kontinuitet i tilbudet og skape insentiver til «aktive flyktninger»*
3. *Ta en aktiv koordineringsrolle mot prioriterte aktører*

Kommunens prosjektgruppe jobbet videre med anbefalingene og styringsgruppa gjorde høsten 2016 følgende vedtak:

- Det etableres et oppstartprogram som en del av introduksjonsprogrammet (integreringsmottak - heldagsprogrammet)
- Det må gjøres en gjennomgang av introduksjonsprogrammet og voksenopplæringen med tanke på om tilbudet har tilstrekkelig arbeidsfokus
- Ansvars- og arbeidsfordeling mellom NAV Intro og KSS må tydeliggjøres
- Programrådgivere må delta mer i oppfølging av deltaker i praksisperioden
- Flere relevante praksisplasser i offentlig og privat regi
- Det må vurderes om «tiltaksviften» til NAV må videreutvikles og styrkes
- Ved KSS må enkelte av de interne praksistiltakene vurderes i forhold til om de er arbeidsrettede nok
- Systematisk opplæring av nyansatte ved NAV Intro

- Flyktningetjenesten fremstår som noe fragmentert. Vi bør se på organisering av integrasjonsarbeidet i Kristiansand kommune.

Prosjektgruppa og prosjektledelsen har jobbet inn mot og fulgt opp styringsgruppens vedtak.

Det var uenighet i prosjektgruppen om hva som legges i uttrykket «å skape incentiver for aktive flyktninger» og det å utarbeide et mer arbeidsrettet introduksjonsprogram.

For å skaffe oss mere kunnskap om innholdet i programmet og komme videre i forbedringsarbeidet gav styringsgruppen PwC i oppdrag å evaluere introduksjonsprogrammet og voksenopplæringen i Kristiansand kommune.

PwC oppsummerte sitt arbeid senhøstes 2016 i en rapport der det ble pekt på følgende utfordringer:

- *mange flyktninger blir plassert i samme "bås" og at det blir i for liten grad foretatt individuell tilpasning av opplæringstilbudet*
- *enkelte flyktninger ikke får utnyttet sitt fulle potensiale*
- *uklare roller og ansvar er manglende felles retning for opplæringstilbudet, samt at samme*
- *oppgave gjøres av flere og det kan være usikkerhet knyttet til om den beste kompetansen blir utnyttet på tvers*

Med bakgrunn i tidligere vedtak i tverrsektoriell styringsgruppe og evalueringen til PwC, vedtok den tverrsektorielle styringsgruppa at det skulle nedsettes en arbeidsgruppe som skulle utarbeide forslag til et nytt program for det arbeidsrettede kvalifiseringsløpet i introduksjonsprogrammet.

Følgende prinsipper skulle legges til grunn for arbeidet:

- ✓ Introdeltakerne vil være bedre rustet til å nyttiggjøre seg introduksjonsprogrammet da de har vært gjennom heldagstilbudet i Integreringsmottaket
- ✓ Et mer differensiert opplæringstilbud - bedre tilpasset den enkelte deltaker
- ✓ Et sterkere arbeidsfokus
- ✓ Ekstern praksis for flere tidligere i introløpet
- ✓ Det må legges til rette for hele dager i praksis
- ✓ Norsk og samfunnskunnskap er KSS sitt ansvar, arbeid er NAV sitt ansvar
- ✓ Introprogrammets varighet er normalt opp til 2 år (mulig å forlenge hvis det er formålstjenlig)

Bystyret har (j.fr. rådmannens delegasjonsreglement av juni 2016) delegert ansvar og myndighet for introduksjonsloven på følgende måte:

- Helse- og sosialdirektøren har ansvar og myndighet for introduksjonsloven kap. 2 (introduksjonsprogram) og 3 (introduksjonsstønad)
- Oppvekstdirektøren har ansvar og myndighet for introduksjonsloven kap. 4 (opplæring i norsk og samfunnskunnskap)

Arbeidsgruppen la frem i juni 2017 frem sitt forslag «Et bransjerettet kvalifiseringsløp for introdeltakere i Kristiansand kommune» og fra høsten 2017 er følgende endringer gjort i introduksjonsprogrammet.

- Økt bruk, og tidligere bruk, av arbeidslivet som kvalifiserings- og praksisarena. Det er satt et mål om at alle som går i et arbeidsrettet kvalifiseringsløp skal ut i ekstern praksis innen 6 måneder etter at de startet i heldagsprogrammet i integreringsmottaket. Dette er et «hårete» mål, men vi ønsker å vise deltakerne at det stilles klare forventninger til at de skal ut i ekstern praksis. Dersom ikke de ikke er klar for det, må de gis et annet tilbud.
- Økt fleksibilitet og bedre muligheter for individuell tilpasning – tilbudet må tilpasses den enkelte deltakers kvalifiseringsbehov. Den enkeltes utvikling må følges nøye og deltakere må ikke bli «hengende» i tiltak som ikke gir utbytte og progresjon.

- Helhetlig og effektiv kvalifisering – tilbudet i introprogrammet bygger på den individuelle planen deltakerne har med seg fra integreringsmottaket og kvalifiseringsløpene bransjerettes inn mot programområdene i videregående skole og de bransjer der det er etterspørsel etter arbeidskraft
- De interne arbeidspraksisplassene (Norsk i arbeid, NiA) ved KSS videreføres med noen viktige justeringer:
 - Tilbudet skal organiseres i hele dager, målgruppen for tilbudet er de som står lengst unna arbeidslivet (spor 1)
 - Tilbudet må ha relevans i forhold til det ordinære arbeidslivet og det er et mål å etablere deltakerne i ekstern praksis så fort det er hensiktsmessig.
- NAV Intro har ansvar for å skaffe praksisplasser og har ansvar for (sammen med lærerne) å følge opp deltakerne i bedrift.
- Det er utarbeidet en samarbeidsavtale mellom KSS, NAV og integreringsvirksomheten som tydelig beskriver ansvars- og oppgavefordelingen og hvordan de ulike aktørene som bidrar inn i introduksjonsprogrammet skal samhandle.

Oppsummering:

- 1) Endringene i det arbeidsrettede kvalifiseringsløpet er i tråd med nasjonale føringer, faglige råd fra IMDi og anbefalingene fra PwC
- 2) Innføringen av heldagstilbudet i integreringsmottaket gjør at introprogrammet må videreutvikles for å sikre et helhetlig kvalifiseringsløp for deltakerne
- 3) Endringene vil ta tid og det vil det gjøre i den omstillingsprosessen som vi nå er i. Prosjektledelsen har stor tro på at resultatet vil være positivt for deltakerne i introduksjonsprogrammet.

Dato 7. september 2017
Saksnr.: 201707634-6
Saksbehandler Elisabeth Engemyr

Saksgang
Helse- og sosialstyret
Formannskapet

Møtedato
26.09.2017
11.10.2017

Svar på oversendelsesforslag - "papirløse flyktninger"

Sammendrag

I forbindelse med interpellasjon fra partiet Venstre i sak 201707634 ble det vedtatt et oversendelsesforslag der bystyret ber administrasjonen om følgende:

«Bystyret ber administrasjonen vurdere å utrede muligheten for å etablere en lokal løsning som innebærer at Kristiansand kommune blir en pilotkommune for utstedelse av midlertidig arbeidstillatelse til lengeværende asylsøkere uten oppholdstillatelse»

Rådmannen har henvendt seg til Justis- og beredskapsdepartementet og bedt om departementets vurdering av om et slikt pilotprosjekt kan forventes å få departementets tilslutning gitt dagens lovgivning og forskrifter som ligger til grunn for vår nasjonale asyl- og flyktningpolitikk.

Departementets svar er klar på at det pr. i dag ikke er aktuelt å åpne for et pilotprosjekt med å gi midlertidig arbeidstillatelse til personer som oppholder seg ulovlig i Norge.

Forslag til vedtak

[Saken tas til orientering](#)

Tor Sommerseth
Rådmann

Wenche P. Dehli
Helse- og sosial direktør

Vedlegg:

- 1) Interpellasjon fra V om «papirløse flyktninger»
- 2) Svarbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet vedrørende henvendelse om Kristiansand kommune som pilotkommune for midlertidig arbeidstillatelser til asylsøkere uten lovlig opphold

Dato 24. august 2017
Saksnr.: 201710899-1
Saksbehandler Elisabeth Engemyr

Saksgang
Helse- og sosialstyret
Formannskapet

Møtedato
26.09.2017
11.10.2017

Høringssvar - Forslag til endringer i utlendingsforskriften (utvidelse av asylsøkeres adgang til arbeid og praksisopplæring)

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet sender på høring forslag til endringer i forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her. (Utlendingsforskriften – utlf.)

Departementet foreslår endringer i utlf. ved at deltakere i integreringsfremmende program i regi av UDI eller asylmottaket hvor de bor, i tillegg til å kunne utføre frivillig arbeid som nevnt i utlf. §1-1A også kan ha praksis i offentlig og privat virksomhet.

Bakgrunnen for forslaget er at det er viktig for samfunnet og opprettholdelsen av den norske velferdsmodellen at innvandrere med fluktbakgrunn kommer raskt i arbeid og ikke blir stående utenfor arbeidslivet. Tilbudet i mottak skal motvirke passivitet og gjerne være kompetansefremmende for dem som med stor sannsynlighet skal bli værende i landet. Deltakerne skal omfattes av regelverk om yrkesskadeerstatning og arbeidsmiljø. Departementet anbefaler at de foreslåtte forskriftsendringene tidsbegrenses til 3 år og at de evalueres innen samme frist.

Administrasjonen støtter direktoratets forslag til endringer i utlf.. En vil presisere at det er viktig at forskriftendringen begrenses kun til å gjelde deltakere i integreringsmottak. Endringen i utlf. vil kun gjelde enkelte deltakere i integreringsmottaket, da mange av deltakerne har fått oppholdstillatelse. Intensjonen med å etablere integreringsmottakene var blant annet at deltakerne tidlig skulle presenteres for og bli kjent med næringslivet i kommunen. En forutsetning for ordningen vil være at integreringsmottakene har nødvendig oversikt over og kontroll på deltakernes avtaler om praksis og praksisens innhold. Kommunens integreringsmottak har gode rutiner for dette. Praksis er en del av integreringsmottakets heldagstilbud.

Forslag til vedtak:

[Formannskapet slutter seg til administrasjonens forslag til høringsuttalelse fra Kristiansand kommune.](#)

Tor Sommerseth
Rådmann

Wenche P. Dehli
Helse- og sosialdirektør

Vedlegg:

Høringsnotat - Forslag til endringer i utlendingsforskriften (utvidelse av asylsøkeres adgang til arbeid og praksisopplæring)

Tilgjengelig bakgrunnsdokumentasjon:

Utlendingsforskriften

<https://udiregelverk.no/no/rettskilder/sentrale/utlendingsforskriften/kap1/1-1/>

Bakgrunn for saken:

En utlending som ønsker å arbeide i Norge, må etter lov 15. mai 2008 nr. 35 § 55 første ledd i utlf. ha oppholdstillatelse for å ha rett på arbeid. Kravet om oppholdstillatelse gjelder både ved lønnet og ulønnet arbeid. Lovens § 55 skal motvirke mulighet for «svart arbeid», hindre sosial dumping, og omgåelse av lovens innvandringsregulerende bestemmelser.

Asylsøkere kan etter søknad få midlertidig arbeidstillatelse, jfr. utlf. § 94. Det er i dag flere vilkår for slik tillatelse. Søkeren må da ha gjennomført asylintervju, at det ikke er tvil om søkerens identitet, og at det ikke er grunnlag til å bortvise søkeren.

Det er flere unntaksbestemmelser i utlf. § 55 som i hovedsak går på at det kan utføres frivillig og humanitært arbeid vederlagsfritt.

Det foreslås at det lages en ny bestemmelse i utlf. § 1 – 1b om frivillig, vederlagsfritt arbeid og praksisopplæring for asylsøkere.

Departementet innførte senhøsten 2016 en prøveordning med integreringsmottak. Kristiansand kommune søkte og fikk et integreringsmottak med 180 plasser. Målgruppen her er asylsøkere som har fått oppholdstillatelse, samt asylsøkere som har høy sannsynlighet for å få innvilget søknad om beskyttelse. I tillegg skal søkeren være motivert, og forplikte seg til å delta i aktivitetene på integreringsmottaket.

Kommunen har tidligere gitt tilbakemeldinger til UDI og departementet om at det er uheldig at deltakere som er i kommunens integreringsmottak, ikke kan delta i arbeidsrettede aktiviteter på grunn av at de ikke har arbeidstillatelse. Kommunen er derfor positiv til den foreslåtte lovendringen. Departementet presiserer i høringsnotatet at den foreslåtte endringen bare vil omfatte deltakere som er i integreringsmottak.

I høringsdokumentet pekes det på flere grunner til å gi asylsøkere vederlagsfritt arbeid og praksisopplæring.

- Gjøre dem bedre rustet til senere å delta i arbeidslivet
- Få arbeidserfaring
- Grunnleggende kunnskap om norsk kultur og arbeidsliv
- Bygge nettverk og få referanser

Departementet foreslår derfor å åpne for at asylsøkere som deltar i et integreringsfremmende program i regi av UDI eller mottaket, kan delta i praksisopplæring. Slik praksisopplæring kan skje i både offentlig og privat sektor.

Etter departementets vurdering vil man ved å avgrense adgangen til praksisopplæring til søkere som deltar i integreringsfremmede program redusere risikoen for at ordningen misbrukes som dekke for svart arbeid eller utnytting av asylsøkere. Begrensningen innebærer også at ordningen ikke blir attraktiv for asylsøkere som ikke har beskyttelsesbehov, men som primært ønsker å arbeide i Norge.

UDI vil utarbeide generelle retningslinjer for deltakelse i praksisopplæring. Retningslinjene må ha som hovedmål å ivareta asylsøkernes rettigheter og hindre utnytting.

Departementet understreker at det er flere betenkeligheter ved å lempe på kravet om at utlendinger uten arbeidstillatelse kan utføre arbeidsoppgaver som normalt utføres av lønnet arbeidskraft. Dette kan føre til en økning i svart arbeid, være attraktivt for arbeidsgivere å benytte gratis arbeidskraft og at denne arbeidskraften kan fortrenge lønnet arbeidskraft. Norge er et gjennomregulert samfunn, og lovverket gir mange rettigheter til personer som utfører ordinært arbeid og plikter til dem som benytter arbeidskraft. Det er derfor viktig at ikke lovverket ikke misbrukes hverken fra arbeidstaker- eller arbeidsgiver.

Departementet mener imidlertid at det også kan være hensiktsmessig med en avgrenset adgang for asylsøkere til å utføre enkelte arbeidsoppgaver i integreringsmottaket som normalt utføres av lønnet arbeidskraft. Departementet understreker at søkerne og deres arbeid ikke skal erstatte, men komme i tillegg til øvrige ansatte. Asylsøkere som utfører arbeidsoppgaver som normalt utføres av lønnet arbeidskraft eller deltar i praksisopplæring omfattes av regelverket om yrkesskadeforsikring og arbeidsmiljø.

Kristiansand kommune er trygg på at ansatte ved integreringsmottaket vil ha nødvendig oversikt over deltakernes aktiviteter/praksis, slik at denne utføres innen gjeldende lovverk.

Hovedmålet med forslaget er å øke aktivitetsnivået blant asylsøkere og forberede dem som skal bli i landet på det norske arbeidslivet.

Departementet anbefaler at de foreslåtte forskriftsendringene tidsbegrenses til tre år og at de evalueres innen samme frist.

Forslag til endringer i utlendingsforskriften

I forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og de-res opphold her (utlendingsforskriften) gjøres følgende endringer:

§ 1-1 A fjerde og femte ledd oppheves.

Ny § 1-1 b skal lyde:

*§ 1-1 b Asylsøkeres adgang til å utføre frivillig, vederlagsfritt arbeid og praksis-opplæring
Unntakene i § 1-1 A fra kravet om oppholdstillatelse gjelder også for personer som har en asylsøknad til behandling.*

Asylsøkere som deltar i integreringsfremmende program i regi av Utlendingsdirektoratet eller et asylmottak, kan vederlagsfritt ha praksis i offentlig og privat virksomhet eller utføre arbeidsoppgaver i asylmottaket selv om arbeidet ellers utføres av lønnede arbeidstakere. Også andre som ikke har oppholdstillatelse, kan som et returfremmende tiltak, delta i Utlendingsdirektoratets eller et asylmottaks vederlagsfrie praksisopplæring.

§ 17-24 annet ledd skal lyde:

Det gjøres unntak fra kravet til dokumentasjon i første ledd for søkere som kommer fra land som ikke utsteder reisedokument eller nasjonalt identitetskort. Det kan gjøres unntak fra kravet til dokumentasjon i første ledd for søkere som deltar i et integreringsfremmende program i regi av Utlendingsdirektoratet eller asylmottaket.

Dato 13. september 2017
Saksnr.: 201711910-1
Saksbehandler Sjur Høgberg

Saksgang

Oppvekststyret
Kulturstyret
Formannskapet
Bystyret

Møtedato

26.09.2017
27.09.2017
11.10.2017
25.10.2017

Kulturskolens samarbeid med grunnskole/SFO

I desember 2016 vedtok Bystyret at «*det nedsettes en arbeidsgruppe mellom oppvekstsektoren og kulturskolen for å se på muligheten for en sterkere samhandling mellom skole, SFO og kulturskolen. Gruppen skal utarbeide konkrete forslag, der særlig de yngste elevene i bydelene ivaretas. Leder av oppvekststyret og av kulturstyret leder arbeidet.*»

Oppvekststyret og kulturstyret godkjente på nyåret følgende oppfølging av vedtaket etter fellesforslag fra de to sektordirektørene: «*Det ble fattet et lignende vedtak i forbindelse med forrige rullering av handlingsprogrammet. Arbeidet med oppfølging av det vedtaket var planlagt til våren 2017. Disse vedtakene ses i sammenheng, endringen er at politikere skal lede arbeidet, at også skole nå er tatt inn og at det er fokus på de yngste. Oppvekstdirektøren tar initiativ til oppstartsmøte med lederne av oppvekststyret og kulturstyret i løpet av februar 2017.*»

Som følge av vedtaket ble en arbeidsgruppe utnevnt, og har bestått av følgende medlemmer:

Mette F. Roth, leder av oppvekststyret
Terje Næss, leder av kulturstyret
Arild Rekve, oppvekstdirektør
Stein Tore Sorthe, kulturdirektør
Grete Olausen, rådgiver oppvekstdirektørens stab
Jon Terje Johnsen, nestleder kulturskolen
Sjur Høgberg, rektor kulturskolen

Arbeidsgruppen har hatt to møter, 13. mars og 8. mai 2017, hvor man har diskutert

- Tidligere erfaringer med samarbeid kulturskole/grunnskole/fritidskulturliv/SFO
- Erfaringer fra andre steder i landet
- Modeller fra utlandet
- Samarbeid om den obligatoriske opplæringen i grunnskolen.

Vedlagte utredning presenterer fire samarbeidsmodeller som arbeidsgruppen mener vil kunne styrke kommunens tilbud på dette feltet i betydelig grad. Tiltakene er per i dag ikke finansiert, og gjennomføring av én eller flere modeller, er avhengig av utvidede budsjettammer i handlingsprogrammet for årene som kommer.

Forslag til vedtak

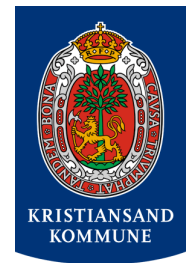
Bystyret tar utredningen om kulturskolens samarbeid med grunnskole/SFO til orientering.

Tor Sommerseth
rådmann

Stein Tore Sørthe
kulturdirektør

Vedlegg:

1. Kulturskolens samarbeid med grunnskole/SFO, september 2017
2. Uttalelse fra kulturskolens samarbeidsutvalg, 14.9.2017

Dato 21. september 2017
Saksnr.: 201204754-4
Saksbehandler Harald Karlsen

Saksgang
Kommunalutvalget
Formannskapet

Møtedato
10.10.2017
11.10.2017

Forslag utbyggingsavtale Bjørndalen

Sammendrag

Reguleringsplan for Bjørndalen er vedtatt i 2010. Det er og vedtatt at området skal tilbys inngåelse av utbyggingsavtale.

Det er etter planbehandlingen ført drøftelser med flere parter innenfor utbyggingsområdet. Etter flere avklaringer på utbyggersiden har en endt opp med at Skanska Norge as skal stå som utbygger.

Det er gjennomført forhandlinger iht vedtatt politikk. Standard avtale er lagt til grunn.

Forslag til avtale som nå fremmes har ett unntak fra gjeldende politikk. Dette omfatter planlegging og bygging av en 11 grusbane på Kongsgårdjordene. Plan vil iht skissert framdrift måtte etableres ca 2021 - 2022. Rådmannen har etter en vurdering funnet at det er hensiktsmessig at kommunen forestår planleggingen og opparbeidelsen av en bane.

Det har sammenheng med at en bane på Kongsgårdjordene (fullverdig) og er et krav for utbyggingsområdet Marviksletta. En kostnadsdeling områdene imellom og en andel / bidrag fra kommunen er vurdert forholdsmessig (bane vil og utgjøre et tilbud for bydel/nærområde).

For området Bjørndalen utgjør bidraget kr 4.2 mill. Kommunens andel er anslått mellom kr 1-3 mill. Behov for forskuttering vil kunne påregnes, men vil måtte vurderes fortløpende.

Rådmannen anbefaler at forslag til avtale sendes på offentlig ettersyn.

Forslag til vedtak

1. Forslag til utbyggingsavtale for Bjørndalen legges ut til offentlig ettersyn
2. Avtale om grunnavståelse mellom kommunen og utbygger skal foreligge før endelig behandling.

Tor Sommerseth
Rådmann

Ragnar Evensen
Teknisk direktør

Vedlegg:
Forslag til utbyggingsavtale for Bjørndalen datert 22/8-17

Bakgrunn for saken

Reguleringsplan for området Bjørndalen er vedtatt av bystyret i møte 08.12.2010.

Utbyggingsområdet avsetter områder for boligbebyggelse og arealer for nærings- /forretningsbebyggelse.

Området inngår i kommunens boligprogram i rød gruppe og har prioritet nr 2.

Ihht gjeldende politikk og ifm reguleringsbehandlingen er det vedtatt at det skal fremforhandles et forslag til en utbyggingsavtale for området.

Det er i drøftelsene mellom administrasjonen og utbygger påpekt at forslag til utbyggingsavtale ikke er å anse som endelig før etter høringsrunde med påfølgende politisk behandling.

Prosjektet er utpekt som Framtidens bydel i Kristiansand. Det er ikke inngått noen avtale mellom kommunen og utbygger knyttet til en slik rolle. Framtidens bydel er tenkt å ha en framdriftsrolle i et utviklingsarbeid og at innovative løsninger kan utfordre kommunens standard normer og veiledere.

Kommunen er forutsatt å vise fleksibilitet når det fremlegges innovative løsninger for området. Utbyggingsområdets størrelse og omfang tilsier en etappevis utbygging.

Forslag til utbyggingsavtale har lagt ovenfor nevnte til grunn og at det dermed må være noen friheter ift hver etappe/trinn i forhold til forslag om innovative løsninger.

Etter noen runder med berørte parter (utviklere, grunneiere og utbygger) har en nå landet på at det er Skanska Norge as som skal forestå utbyggingen av området og således er part i en avtale.

Skanska må dermed koordinere aktiviteten mot andre eventuelle andre aktører/grunneiere innenfor området. Vi har oppfattet og fått bekreftet at det er enighet mellom partene (grunneiere) omkring dette.

Skanska og administrasjonen har foretatt en gjennomgang av kommunens utbyggingsavtale mal. Det er foretatt mindre tilpasninger ift rammen for utbyggingen. Dette gir kommunen en sikkerhet ift at de krav/forutsetninger som er forutsatt i kommunens standard utbyggingspolitikk er ivarettatt.

I tråd med gjeldende politikk er det lagt til grunn at det er utbygger som er ansvarlig for å forestå all planlegging og utbyggingsarbeid knyttet til utbyggingsområdet.

Det er det regulerte området med tilhørende bestemmelser som gir avtales avgrensning.

Utbygger har etter en lengre prosess forhandlet med berørte grunneiere i området. Det er fremforhandlet underliggende avtaler som sikrer utbygger nødvendige rettigheter til å forestå utbyggingen evt koordinere den.

Kommunen er grunneier til områder som skal opparbeides / tilrettelegges. Det pågår fortsatt drøftelser for å få landet en avtale mellom partene. Teknisk direktør legger til grunn at en avtale skal foreligge i løpet av høringsrunden og før endelig politisk behandling av utbyggingsavtalen.

Utbygger ser per i dag for seg at utbyggingen gjennomført i 4 faser. Det er utarbeidet et kart som vedlegg til avtalen som viser planlagte faser.

Det legges til grunn at det inngås egne tillegg til fremforhandlet utbyggingsavtale ift framdrift/ferdigstillelse og garantistillelse for de enkelte trinn/faser i utbyggingen. Det er forutsatt at slike tillegg til avtale kan inngås administrativt.

Det er foretatt en gjennomgang av planens rekkefølgekrav. Utbygger vil iht. forslag til avtale og standard utbyggingspolitikk være ansvarlig for ivaretagelse av alle planens rekkefølgekrav.

Unntaket fra standard politikk er reguleringsbestemmelsenes § 9.9 siste setning (områdets krav til etablering av 11bane på Kongsgårdjordene).

Bestemmelsen sier at det ifm utbyggingen på Bjørndalen skal sikres opparbeidelse av en 11er grusbane på Kongsgårdjordene.

Spørsmålet er om kommunen evt. utbygger skal forestå planlegging og opparbeidelse av banen.

Det er foretatt en vurdering av spørsmålet.

Anlegget som det er krav til skal bygges, betjener mer enn bare utbyggingsområdet Bjørndalen. Etablering av «ferdig bane» er satt som krav til utbyggingen på Marviksletta.

Utbyggingsområdene samlet (Bjørndalen og Marviksletta) gir ut fra størrelse krav til opparbeidelse av bane.

Utbyggingsområdet Marviksletta vil ha mange aktører /utbyggere. Forslag til utbyggingsavtale for Marviksletta (prinsipper for dette området er ikke endelig behandlet men har vært på høring) legger til grunn økonomiske bidrag til anlegget fra aktørene/utbyggerne. Beløp er ennå ikke fastlagt i detalj. Det ansees som unaturlig at utbygger av Bjørndalen skal få til avtale med utbyggerne av Marviksletta for å sikre realiseringen.

Samtidig vil anlegget utgjøre en del av tilbudet for bydelen.

Grunnforholdene på Kongsgård er ikke kartlagt, men partene er kjent med av de arbeider som gjennomført tilsier kompliserte grunnforhold. Dette har vært den største usikkerhetsfaktor i drøftelsene.

Det er naturlig ut fra ovenfor nevnte at kommunen og utbygger / -ne vurderer en forholdsmessighet i forhold til realisering av bane. Partene (så langt vi kjenner dem – og prinsipper i avtalene som foreligger) er en kommet til at kostnadene på en bane kan utgjøre i størrelsesorden kr 15 mill.

Administrasjonen har ut fra ovenfor nevnte anbefalt at planleggingen og realiseringen av bane bør gjennomføres av kommunen.

Kostnadene ifm en etablering bør dermed fordeles mellom utbyggingsområdene og kommunen.

Utbyggerne og administrasjonen har kommet til et omforent forslag til løsning.

Dette innebærer at kommunen forestår planleggingen og opparbeidelsen av 11 grusbane. Det er forutsatt at bidraget kr 4.2 mill. utbetales i 2 trinn.

Kommunens bidrag er anslått å ligge i størrelsesorden kr 1-3 mill.

Ett første trinn på bidraget kr 0.250 mill. sikrer oppstart og dekker kostnader for planarbeid.

Siste og resterende del av bidrag innbetales ved etablering av bolig nr 200 innenfor området (etter ca 3-5 år forutsatt at skissert takt holdes). Det skal stilles garanti for bidraget.

Kommunen forplikter seg på sin side å ferdigstille anlegget (grusbane) senest 2 år etter at bolig nr 200 er bygd.

Banen vil ha behov for å bli liggende som grusbane en tid, slik at den får «satt seg» (grunnforhold).

Ifm utbyggingen på Marviksletta er det lagt til grunn at kommunen skal forestå videre planlegging og ferdigstillelse av 11 bane på Kongsgårdjordene

Utbyggerne på Marviksletta vil således innbetale bidrag til banen på Kongsgårdjordene.

Ferdigstillelse av bane vil således henge sammen med aktiviteten innenfor utbyggingsområdene Bjørndalen og Marviksletta og ift mulighet kommunen har til å forskuttere og ferdigstille anlegget.

Rådmannen anbefaler den skisserte løsningen og det vil ifm HP behandlingen avsettes midler til realisering av banen mot slutten av perioden. Endelig bidrag fra kommunen og ferdigstillelse vil måtte avklares fortløpende.

Teknisk direktør har i forhandlingene presisert at kommunens engasjement ift 11 bane vil det sentrale punktet som må diskuteres ved drøftelse av et forslag til utbyggingsavtale. Det er tatt forbehold om endringer ift forslag til avtale som nå foreligger.

Utover dette er sentrale prinsipper i kommunes utbyggingspolitikk fulgt.

Dette innebærer at det før igangsetting av etapper/trinn skal tillegg til foreliggende avtaleforslaget inngås, ferdigstillelsesdato for både tekniske og grønne anlegg angis.

Det skal stilles garanti for arbeidene som gjennomføres.

Kommunes utpekingsrett til boliger 10 % innenfor hver etappe skal vurderes ifm igangsetting av trinn.

Kommunens standard forutsetninger ift ferdigstillelse og overtakelse av grunn og anlegg er det ikke gjort endringer på.

Det er ikke forutsatt andre bidrag / økonomiske transaksjoner mellom partene enn bidraget til 11 bane. Unntaket er grunnavtale mellom partene som per i dag ikke foreligger. Rådmannen legger til grunn at den skal foreligge før avtale endelig behandles.

Ut fra foran nevnte vil Rådmannen anbefale at forslag til avtale for sendes på offentlig ettersyn.

29.09.2017 Harald Karlsen

Dato 30. juni 2017
Saksnr.: 201615752-8
Saksbehandler Stine Busborg Sagen

Saksgang

Helse- og sosialstyret
Oppvekststyret
Kulturstyret
By- og miljøutvalget
Formannskapet

Møtedato

26.09.2017
26.09.2017
27.09.2017
28.09.2017
11.10.2017

Forslag til Folkehelsestrategi for Agder 2018- 2025 «Sammen om god livskvalitet for alle på Agder» med handlingsprogram 2018-2021 – høringsuttalelse.

Sammendrag

Fylkeskommunene i Agder har sendt på høring Forslag til folkehelsestrategi for Agder 2018-2025 med forslag til handlingsprogram 2018-2021.

Folkehelsestrategi for Agder 2018-2021 erstatter tidligere folkehelseplan og bygger på Regionalplan Agder 2020, særlig kapittelet «Det gode livet». Strategien skal ta opp overordnede folkehelsemål og vise en tydelig retning på det regionale folkehelsearbeidet. Det er utarbeidet et kunnskapsgrunnlag som ligger til grunn for folkehelsestrategien. Strategiens mål og satsingsområder er basert på funn i kunnskapsgrunnlaget.

Representanter i kommunens tverrsektorielle Arbeidsutvalg for folkehelse har drøftet strategien og handlingsprogrammet. Likestillingsrådgiver, krimforebyggende koordinator, miljørådgiver, samt kommuneplanlegger er konsultert.

Høringsfristen er utsatt til 11.okt for politisk behandling på alle felt som vedkommer folkehelsefeltet.

Strategien innehar hovedutfordringer, visjon og hovedmål, arbeidsmetodikk og bruk av strategien. Strategiens primær innhold er samlet i seks satsingsområder. Høringssvaret omfatter kommentarer til disse seks satsingsområdene og til handlingsprogrammet som følger opp satsingsområdene. Kommunens merknader er gitt under hvert satsingsområde og står i kursiv tekst i saksfremlegget.

Forslag til vedtak

[Formannskapet gir sin tilslutning til høringsuttalelse til Folkehelsestrategi for Agder 2018-2025 med handlingsprogram slik det fremgår av saksfremstillingen.](#)

Tor Sommerseth
Rådmann

Ragnar Evensen
Teknisk direktør

Vedlegg:

- Høringsdokument; Folkehelsestrategi for Agder 2018-2025 «Sammen om en god livskvalitet for alle på Agder».
<https://www.austagderfk.no/contentassets/dde45659f3114afe8f2e2f887756703e/folkehelsestrategi-for-agder-2018-2025.pdf>
- Høringsdokument: Handlingsprogram 2018-2021
<https://www.austagderfk.no/contentassets/dde45659f3114afe8f2e2f887756703e/handlingsprogram-2018-2021.pdf>
- Kunnskapsgrunnlaget. Folkehelsestrategi for Agder 2018-2025, 23.mai 2017
<https://www.austagderfk.no/contentassets/dde45659f3114afe8f2e2f887756703e/kunnskapsgrunnlag.pdf>
- Program for folkehelsearbeid i kommunene 2017-2027. En satsing på barn og unges psykiske helse og livskvalitet. Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet, Helse- og omsorgsdepartementet og KS.
<https://helsedirektoratet.no/Documents/Folkehelsearbeid%20i%20kommunen/Program%20for%20folkehelsearbeid%20i%20kommunene%202017-2027.pdf>
- Lov om folkehelsearbeid https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2011-06-24-29/KAPITTEL_4#KAPITTEL_4
- Kristiansand mot 2030. Kommuneplanens samfunnsdel 2017-2030. Forslag til høringsutkast 19.mai 2017 <http://opengov.cloudapp.net/Meetings/krs>

Bakgrunn for saken

Aust Agder fylkeskommune og Vest Agder fylkeskommune har sammen sendt på høring forslag til folkehelsestrategi for Agder 2018 – 2025 «Sammen om god livskvalitet for alle på Agder» med forslag til handlingsplan. Folkehelsestrategi for Agder 2018-2021 erstatter tidligere folkehelseplan og bygger på Regionalplan Agder 2020, særlig kapittelet «Det gode livet». Strategien skal ta opp overordnede folkehelsemål og vise en tydelig retning på det regionale folkehelsearbeidet.

Parallelle prosesser med betydning for folkehelsestrategien for Agder 2018-2025:

Nasjonalt folkehelseprogram og ny regional folkehelsestrategi.

Parallelt med utarbeidelse av ny folkehelsestrategi ble Agderfylkene 15.mai 2017 utvalgt som programfylke innen Nasjonalt program for folkehelse 2017-2027. Dette innebærer at fylkeskommunene på Agder nå årlig fordeler midler til utviklingstiltak innen folkehelse i kommunene på Agder. Fylkeskommunene skal også tilrettelegge for samarbeid på tvers i regionen. Tilskuddsordningen i programmet stiller krav til at kommunene samarbeider, jobber kunnskapsbasert, langsiktig og evaluere innsatsen sin. Akademia og frivillig sektor er viktige samarbeidspartnere. Målgruppen for folkehelseprogrammet er barn og unge 0-24 år. Målet er bedre psykisk helse og rusforebyggende arbeid.

Helseoversikt og kunnskapsgrunnlag.

Folkehelseloven pr.1.1.2012 stiller krav til fylkeskommunene om å understøtte kommunenes arbeid med oversikt over helsetilstand blant annet ved å gjøre tilgjengelig opplysninger fra deler av fylkeskommunens virksomhet med betydning for folkehelsen. De skal identifisere folkehelseutfordringene i fylket, herunder vurdere konsekvenser og årsaksforhold. Fylkeskommunes arbeid med helseoversikt/kunnskapsgrunnlaget for fylket har betydning for kommunenes mulighet for å jobbe kunnskapsbasert, langsiktig og ensrettet.

Levekårsatsing i Agder.

Levekår beskrives som et sentralt tema under flere av satsingsområdene i folkehelsestrategien. I regi av Sørlandstinget er fylkeskommunene utfordret på å lede og koordinere en helhetlig og langsiktig levekårsatsing i et partnerskap mellom stat, fylke og kommune. Arbeids- og næringslivet, statlige etater og frivillig sektor er viktige samarbeidspartnere i denne satsingen. Rundebords-diskusjoner er et sentralt verktøy i å

utforme levekårssatsingen og grobunn for tiltak som fylket vil satse på innen forbedring av levekår. Folkehelsesatsingen og levekårssatsingen er sterkt forbundet igjennom befolkningens vilkår for utdanning, inntekt og tilknytning til arbeidslivet

Kommunen understreker at:

- a) *Ny folkehelsestrategi for Agder må ta høyde for mål og krav i Folkehelseprogrammet med tilhørende tilskuddsordning.*
- a) *Det er viktig at ny folkehelsestrategi bygger på et kunnskapsgrunnlag som omfatter et mangfold av kilder, samt inkluderer kommunenes lokalkunnskap for vurdering av konsekvenser for levekår i regionen.*
- b) *Det er viktig at alle aktører i levekårssatsingen i Agder er samstemt i implementeringsfasen av folkehelsestrategien. Dette for å unngå motstridende prosesser på satsinger innen levekår og folkehelse.*

Generelle kommentarer om strategien

Kristiansand kommune mener det er positivt at fylkeskommunen utformer en kunnskapsbasert regional folkehelsestrategi med handlingsprogram. Folkehelsestrategien for Agder 2018-2025 innehar aktuelle satsingsområder på levekår og folkehelsefeltet som Kristiansand kommune finner igjen i egen kommuneplan 2030. Det er et behov for å samordne innsatser og kompetanse for bedre folkehelse og levekår på Agder og Folkehelsestrategien kan være et viktig virkemiddel for å oppnå dette.

Kommunen støtter visjonen og hovedmål mot 2025 i strategien, men ønsker seg tydeligere regionale satsninger og mer ambisiøse mål for det regionale folkehelsearbeid enn det som strategien beskriver i satsingsområdene. For en del satsingsområder er det ikke satt spesifikke, kvantitative mål for hvor stor endring regionen skal oppnå, og beskrivelsen for hvordan en sammen skal komme ditt, er overfladisk eller ikke beskrevet.

Satsingsområde 1: Gode nærmiljø

Kommunen støtter strategiens fokus på nærmiljøsatsinger og tverrsektorielt samarbeid på lokalt og regionalt nivå.

Kommunen har følgende merknader til satsingsområde 1:

Samarbeidet med frivillig sektor er løftet særlig fram innen nærmiljøsatsingen; «Alle kommuner jobber aktivt med stedsutvikling og nærmiljøsatsinger i samarbeid med fylkeskommune og frivillig sektor».

- a) *Kommunen anbefaler i tillegg inkludering av andre aktører og interessenter som f.eks. næringslivsaktører i utviklingen av nærmiljø.*

Strategien beskriver hvordan fylkeskommunen gjennom tilskuddsordninger skal «prioritere turstier og friluftsliv i nærmiljøet».

- b) *Kommunen etterlyser her perspektiver på koordinering av plassering av fritid- og idrettsanlegg og veinett/kollektivtilbudet, samt større fokus på gangs- og sykkelnett særlig til skole og fritidsaktiviteter.*

I strategien nevnes «spillemidler til idrettsanlegg».

- c) *Kommunen foreslår å erstatte «idrettsanlegg» med «flerbruksarealer». Da kan en variere bruken av arealet med enkelte grep.*

Satsingsområde 2: Mestring og trivsel blant barn og unge.

Det er lagt stor vekt på kulturordninger for å skape mestring og trivsel blant barn og unge. Dette kan være et bra virkemiddel for mestring og trivsel blant unge. Gode læringsmiljø, mestring og mobbing blir også nevnt.

Kommunen har følgende merknader på satsingsområde 2:

«Fylkeskommunen har mange tilnærminger til arbeidet med å bygge opp gode læringsmiljø i videregående skoler». Når vi vet hvor stor betydning det har for barn og unges trivsel og helse å starte tidlig i livet med innsatsen på nettopp læring, mestring og mobbing, anbefaler kommunen en større vektlegging på kommunens arbeid for å bygge gode læringsmiljø, samt mulighetene i samarbeidet mellom kommune og fylkeskommune.

- a) *Kommunen anbefaler at det vektlegges at grunnlaget for gode læringsmiljø, mestring og å unngå mobbing starter svært tidlig i livet – før skolestart.*

Mål for satsingsområde 2: «Det er en redusert andel barn og unge med psykiske symptomer og lidelser som kontakter fastlege og legevakt sammenlignet med 2018». Kommunen er enig i målet om at færre barn og unge opplever psykiske symptomer. Samtidig vil man i offentlig sektor at de barn og unge som trenger hjelpeapparatet skal bruke det. Det er ingen fasit på hva som er ønskelig frekvens for bruk av fastlege/legevakt for målgruppen. Det har lenge vært bekymring for at ungdom over 16 år, som må betale egenandel ved legebesøk, har brukt denne delen av helsetjenesten i for liten grad. Kommunen mener derfor at den foreslåtte indikatoren er uegnet som mål på psykiske symptomer og lidelser hos barn og unge, selv om indikatoren er tilgjengelig.

- b) *Kommunen forslår derfor å endre mål for satsingsområdet til følgende: «Det er en redusert andel barn og unge med psykiske symptomer og lidelser sammenlignet med 2018.»*

Satsingsområde 3: Reduserte sosiale helseforskjeller blant barn og unge

Kommunen støtter fokuset på å redusere sosiale helseforskjeller som en av de viktigste satsingsområder i regionen. I strategien trekkes det fram økonomisk ulikhet i levekår, tilgang til materielle goder til barn, universelle tiltak, kvalitet i utdanningsforløpet, økt gjennomføring og bedre læringsmiljø. Dette er bra.

Kommunen har følgende merknader til satsingsområde 3:

Strategien ligger opp til et særlig fokus på «sosiale ulikheter i helse».

- a) *Kommunen anbefaler en tydeligere beskrivelse av hvordan en skal jobbe med sosial ulikhet i regionen; hvilke virkemidler fylkeskommunen har tenkt å sette fokus på, utdype prioriteringer og hva som kan gjøres på kommunalt og regionalt nivå.*

Relativ fattigdom er av betydning for opplevd fattigdom som er en av de faktorer som spiller mest inn på barn og unges psykiske helse og trivsel når det gjelder lavinntekt. Dette er ikke nevnt i strategien. Betydningen av aldersmessig tidlig innsats som for eksempel foreldreveiledningstilbud og forebygging av krenkelser i tidlig barndom kan med fordel inkluderes. Virkemidler på boligfeltet som for eksempel «områdeløft» i sosioøkonomiske utsatte områder bør også nevnes.

- b) *Kommunen mener at «relativ fattigdom» bør nevnes i strategien og at virkemidler tidlig i livet, samt virkemidler knyttet til boområder og nærmiljø fremheves.*

Innledningsvis blir det nevnt viktigheten av å ha fokus på bakenforliggende faktorer i arbeidet med å redusere sosiale helseforskjeller – her handler det om foreldrenes utdanning, inntekt og yrke. Mange av disse faktorer er av strukturell karakter og påvirkes på politisk eller nasjonalt nivå.

- c) *Kommunen understreker et fokus på bakenforliggende faktorer i arbeidet med å redusere sosial ulikhet. Skole blir en viktig arena, men det bør nevnes i strategien at det er mange virkemidler som kan og bør benyttes på samme tid, og at fylkeskommunen og kommunen inngår i en større helhet på dette feltet.*

Følgende mål er satt for satsingsområde 3: «Andelen barn og unge som vokser opp i lavinntektsfamilier er redusert sammenlignet med 2018 og tilsvarer landsgjennomsnittet eller lavere». Kommunen ønsker et mer ambisiøst og tydelig mål.

- d) *Kommunen anbefaler å ta stilling til om det er nasjonale eller kommunale/fylkeskommunale inntektsgrenser som legges til grunn for målet på satsingsområdet. Regionen ligger bedre an enn landsgjennomsnittet dersom lokale inntektsgrenser legges til grunn for angivelse av andel lavinntektsfamilier med barn. Kommunen anbefaler å tallfeste målet og øke ambisjonsnivået fra strategiens nåværende mål «tilsvarende landssnittet eller lavere».*
- e) *Kommunen mener at strategien med fordel kan inkludere et mål på utdanning som en viktig prediktor for fremtidig yrkesstatus og inntekt innen dette satsingsområde.*

Satsingsområde 4: Deltakelse i arbeidslivet

Satsingsområdet har særlig fokus på å forebygge frafall fra videregående skole med fylkeskommunen og NAV som sentrale aktører.

Kommunen har følgende merknader til satsingsområde 4:

Næringslivet og offentlig sektor bidrar også i høyeste grad til bedre gjennomføring i videregående skole ved å sikre tilgang til lærlingeplasser.

- a) *Kommunen anbefaler å inkludere næringslivet og offentlig sektor som viktige samarbeidspartnere innen satsing på deltakelse i arbeidslivet.*

Kommunen registrer at det gis anbefalinger om et langsiktig Agderprogram for økt arbeidsinkludering innen satsingsområdet og i handlingsprogrammet, men det er uklart i strategien hvilket innhold programmet skal ha og hvilken påvirkning som er ønskelig.

- b) *Kommunen anbefaler en tydeliggjøring av hvilket innhold Agderprogrammet skal ha og hvilken påvirkning som er ønskelig.*

Satsingsområde 5: Prioritert innsats der folkehelse- og levekårsutfordringene er størst

Det er positivt at fylkeskommunen anbefaler universelle tiltak med en målrettet innsats i områder der helse- og levekårsutfordringene er størst. Det er samtidig bra at fylkeskommunen legger opp til en kunnskapsbasert innsats, som er samordnet og langsiktig.

Kommunen har følgende merknader til satsingsområde 5:

Det er foreslått av Folkehelseundersøkelsen og Ungdata, skal gjentas for å kunne effektevaluering folkehelse tiltak i regionen. Begge de nevnte undersøkelser er tverrsnittsundersøkelser. Det anbefales ikke å bruke tverrsnittsundersøkelser til effektevaluering.

- a) *Kommunen mener at fylket bør ha ambisjoner om å basere sine effektevalueringer for folkehelsesatsingen i regionen på andre og flere undersøkelser enn det ovennevnte.*

Satsingsområde 6: Samordnet folkehelsearbeid

Det er planlagt samordning av folkehelsearbeidet i regionen igjennom samarbeidsavtaler og et regionalt folkehelseforum. Kompetanseheving skjer igjennom kurs. Folkehelsesaker kan tas opp i rådmannsutvalget. Dette er positivt for å løfte fagfeltet til høyeste ledelsesnivå i kommunene.

Kommunen har følgende merknader til satsingsområde 6:

- a) *Kommunen poengterer at det må sikres rutiner for bruk av samarbeidsstrukturene og innholdet i samarbeidsavtalene må være gjensidige, forpliktende og må tilpasses kommunenes behov. Strategien bør særlig ta høyde for behovet for utvikling av en felles struktur for samarbeid om analysearbeidet på folkehelseindikatorer i regionen.*
- b) *Kommunen understreker viktigheten av å orientere seg mot eksisterende strukturer og satsinger som vedkommer folkehelsen i regionen. For eksempel levekårssatsingen som nevnt innledningsvis.*

Handlingsprogrammet

Kommunen har følgende merknader til handlingsprogrammet

Satsingsområde 1. Gode nærmiljø

- a) *Kommunen mener at det med fordel kan nevnes tiltak på boligtilbudet for mangfold og tilgang til bolig også for utsatte grupper. Strategien kan fremheve bolig- og nærområder som har særlig mange helse- og levekårsutfordringer.*

Satsingsområde 3. Redusere sosiale helseforskjeller blant barn og unge

Det økonomiske perspektivet er ivaretatt, mens det nevnes ingen tiltak på utdanningsfeltet. Fylkeskommunen har eget utdanningsavdelingen.

- b) *Kommunen savner en spesifisering av utdanningsavdelingens rolle og samarbeid internt i fylket. Samarbeid med kommuner for reduksjon av ulikhet i helse i regionen kan også beskrives.*

Satsingsområde 4 Deltakelse i arbeidslivet

Handlingsprogrammet beskriver i punkt 16 «Det jobbes med å få flere til å fullføre videregående opplæring». Aktører som nevnes er NAV og Fylkeskommunen.

- c) *Kommunen ønsker at å bli inkludert som aktør på denne listen i handsprogrammet.*

Satsingsområde 5 Prioritere folkehelseinnsatsen der utfordringene er størst.

Det er viktig at det skapes arenaer for samarbeid med academia og at det blir fokus på metoder for evaluering av folkehelseiltak. Dette ivaretas igjennom Folkehelseprogrammet i kommunene, mens det ikke er nevnt hvordan fylkeskommunens tiltak skal evalueres i forhold til om innsatser regionalt har effekt.

- d) *Kommunen anbefaler å inkludere i handlingsprogrammet tiltak på hvordan fylkeskommunens tiltak skal evalueres i forhold til om innsatser regionalt har effekt.*

Arkivsak-dok. 201712379-1
Saksbehandler Venke Moe

Saksgang
Formannskapet
Bystyret

Møtedato
11.10.2017
25.10.2017

Eiendomsskatt - søknad om utsatt gjennomføring av omtaksering

Sammendrag

Ved sammenslåing av kommuner er det nødvendig å omtaksere for å få ett felles regime for takst og skatt. Det er mulig å søke Kommunal- og moderniseringsdepartementet om utsettelse på to år etter sammenslåing for å ha gjennomført ny taksering.

Grunder for å søke om utsettelse på to år er:

- Det er kommunestyret i den nye kommunen som har myndighet til å vedta en ny omtaksering. Beslutningsmyndigheten kan ikke delegeres. Vedtaket må blant annet omfatte hjemmel for utskrivingen (esktl. §2) og valg utskrivingsalternativ (esktl. §3), skattesats (esktl. §§11,12,13), evt. bruk av bunnfradrag (esktl. §11) og takseringsmodell (esktl. §8).

- Eiendomsskatt er en objektskatt der selve eiendommen er objektet. Ved kommunesammenslåing vil eiendommer få nye benevnelser. Det skal opprettes nytt kommunenummer, nye gårdsnummerserier og det vil bli foretatt nødvendig omadressering. Dette omfattende arbeidet vil skje i perioden fram til 01.01.2020. Sikker håndtering av takst og skatt på over 53 000 eiendommer med tilhørende takstdata forutsetter at nye, korrekte eiendomsbetegnelser er etablert.
- Kommunene forvalter data for eiendomsskatt i et forvaltningssystem. For hver enkelt eiendom inneholder forvaltningssystemet fakta om eiendommen, bilder, spesielle takstopplysninger og skjønnsvurderinger. De tre kommunene har ikke samme forvaltningssystem. Felles forvaltningssystem må anskaffes og implementeres før omtaksering finner sted.
- Kommunen er ikke bemannet for å utføre omtaksering selv. Kapasitetsmessig er Kristiansand kommunen bemannet med to årsverk for å håndtere de årlige 2000 nye og endrede takstene. Ved en omtaksering skal over 53 000 eiendommer befares, vurderes og behandles. Kompetanse innen taksering av spesielle næringseiendommer og det eiendomsskatteloven definerer som «verk og bruk», har ikke kommunen blant egne ansatte.
- Før innkjøp av takseringstjenester finner sted må kommunestyre beslutte rammer for hvilken takseringsmodell som skal velges og om bunnfradrag skal benyttes. Beslutningene har stor betydning for takseringsarbeidets omfang. For å utarbeide konkurransegrunnlag og gjennomføre anskaffelse av takseringstjenester må kommunen etablere prosjektgruppe med kompetent prosjektleder.

- Gjennomføring av andre til femte strekpunkt over forutsetter samarbeid og enighet i K3-kommunene. Tiden fram til 01.01.2020 er knapp mht. hvor omfattende prosessene er.

Takseringsmodell:

Eiendomsskattelovens bestemmelser om taksten: «§8 A-2. Verdet. (1) Verdet av eiendommen skal setjast til det beløp ein må gå ut frå at eiendommen etter si innretning, brukseigenskap og lokalisering kan bli avhenda for under vanlege salstilhøve ved fritt sal.» I fagmiljøet betegnes lovens bestemmelse som objektiv markedsverdi, altså markedsverdien ved normale forhold.

Alle de tre kommunene benytter i dag variasjoner av «Trondheimsmodellen» som takseringsmodell. Modellen består i å bruke faktaopplysninger om bygninger og tomt fra matrikkelen og beregne taksten utfra sjablongverdier justert med skønnsvurderinger knyttet til beskaffenhet, anvendelighet og beliggenhet. Sjablongverdiene beregnes utfra analyse av boligmarkedet i kommune i årene før omtakseringen. Metoden er anbefalt av KS og benyttes av de fleste kommuner som har eiendomsskatt. Metoden er effektiv og bidrar til rettferdig behandling av skatteyterne.

Etter forrige omtaksering er det åpnet for å benytte skatteetatens formuesgrunnlag som takst for boligeiendommer. Ved bruk av denne takseringsmodellen må kommunen allikevel takserer alle fritidseiendommer, næringseiendommer, landbrukseiendommer, ubebygde tomter og «verk og bruk» (spesielle næringseiendommer definert i eiendomsskatteloven). Fordelen med denne modellen er at kommunen sparer arbeid med taksering av boligeiendommene. Ulempen med modellen er blant annet at det ikke tas hensyn til hvor i kommunen eiendommen ligger. Test av Skatteetatens formuesgrunnlag i Kristiansand viser at eiendommer i utkanten av kommunen ville fått for høy takst sammenlignet med reel markedsverdi, mens det motsatte er tilfelle med sentrumsnære og sjønære eiendommer. Kommunen har ikke anledning til å justere formuesgrunnlaget med faktor for beliggenhet.

Forslag til vedtak

1. Kristiansand kommune søker Kommunal- og moderniseringsdepartementet om frist til 2022 for å gjøre nytt takstgrunnlag gjeldende.
2. Takstgrunnlag fra 2011 med endringer gjort ved løpende taksering for nye og endrede eiendommer benyttes i overgangsperioden.
3. I perioden fram mot 01.01 2020 foretas nødvendig forberedelse for omtaksering av en ny sammenslått kommune, herunder;
 - etablering av prosjektgruppe for administreringen av omtaksering,
 - anskaffelse av matrikkelanalyse,
 - valg av takseringsmodell,
 - eventuell bestemmelse om at bunnfradrag skal benyttes,
 - anskaffelse og implementering av fagsystem,
 - utarbeidelse av konkurransegrunnlag og anskaffelse av takseringstjenester.
4. Kristiansand kommune gir Fellesnemda (Søgne, Songdalen og Kristiansand) fullmakt til å følge opp prosessen etter vedtak i bystyret.

Tor Sommerseth
Rådmann

Ragnar Evensen
Teknisk direktør

- Vedlegg:
- Vedlegg 1: KS veileder «Eiendomsskatt ved kommunesammenslåing»
- Vedlegg 2: KS veileder «Myndighet og oppgavefordeling i eiendomsskattesaker»
- Vedlegg 3: «Rammer og retningslinjer» fra siste omtaksering i Kristiansand
- Vedlegg 4: Tabell K3 – nøkkeltall for eiendomsskatt og matrikkel for K3-kommunene
- Vedlegg 5: Tabell – en del eksempler på eiendommers formuesverdi og salgssum

Bakgrunn for saken

1. Hvorfor er omtaksering nødvendig

Etter kommunesammenslåingen kan det gis en frist på inntil to år (KMD) før takstene må bygge på samme utskrivningsalternativ, retningslinjer, verdinivå og skattesats for den nye kommunen.

KS Eiendomsskatteforum (KSE) har utarbeidet en veileder om eiendomsskatt ved kommunesammenslåing. Se vedlegg 1.

Veilederen tar for seg hvorledes kommuner kan og må innrette seg etter eiendomsskattelovens regler dersom to eller flere kommuner skal slå seg sammen, og det skal skrives ut skatt i den sammenslåtte kommunen.

Veilederen omtaler blant annet en forlenget utskrivningsfrist, og den viser eksempler på hvordan kommuner med forskjellig utgangspunkt kan bruke skattesatsen etter en sammenslåing.

Det er også satt opp eksempler på hvordan de årlige budsjettvedtak om eiendomsskatt for årene i en overgangsperiode kan utformes.

På forespørsel kan KS Advokatene/KSEs sekretariat holde skreddersydde presentasjoner for kommuner om temaet eiendomsskatt ved kommunesammenslåing.

Fra KS-veilederen:

«Eiendomsskatteloven § 8 A-3, annet ledd fastslår at det skal gjennomføres en alminnelig taksering i kommunen hvert tiende år. Dersom det foreligger «særlige forhold» kan kommunestyret beslutte at det skal gjennomføres en alminnelig taksering selv om det ikke har gått 10 år siden forrige taksering. En kommunesammenslåing anses som et særlig forhold som innebærer at det kan gjennomføres alminnelig taksering til tross for at det ikke har gått 10 år siden forrige taksering, jf. FIN 01.09.1994.»

Forrige omtaksering var i 2011 i Kristiansand, mens Søgne omtakserte i 2010 og Songdalen i 2009. Ettersom det er gått så mange år siden forrige taksering er det hensiktsmessig å nå foreta full omtaksering. På disse årene har gjennomsnittlige kvadratmeterpriser utviklet seg forskjellig for grupper av eiendommer. For eksempel tyder mye på at fritidsboliger har hatt mindre prisøkning enn boliger. Næringseiendommer følger ikke samme prisutvikling som bolig og fritid. Ulike områder i kommunene har også hatt forskjellig prisutvikling. Justneshalvøya er eksempel på et område som har et høyere prisnivå nå enn ved siste taksering.

Nøkkelopplysninger om eiendomsskatt i de tre kommunene per i dag

- Alle kommunene har skatt i hele kommunen og på alle typer eiendommer.
- Søgne og Songdalen har lav skattesats (2-3 ‰) mens Kristiansand har høy skattesats (6,1 ‰) og reduksjonsfaktor. Summen av reduksjonsfaktor og promillesats tilsvarer skattesats på omtrent 2,4 ‰.
- Søgne og Songdalen har fastpris på tomter, mens Kristiansand har «tomtetrapp» (Tomtetrapp – dvs. at de første kvadratmeterne på tomte prises høyest og deretter synker kvadratmeterprisen trinnvis med økt størrelse på tomte, se *vedlegg 3*, pkt. 4.5, s.7.) I følge opplysninger fra nabokommunene er fastprismodellen vanskelig å gjennomføre fullt ut, f.eks. for tilleggsareal.
- Søgne og Songdalen har bunnfradrag på henholdsvis kr. 800 000 og 300 000. Det har ikke Kristiansand.
- Søgne og Songdalen gir fritak for historiske bygninger. I praksis gjelder det svært få bygninger. Kristiansand gir ikke slikt fritak.

Se detaljer i *vedlegg 4*

Beslutningsmyndighet

Eiendomsskattelovens §2: Kommunestyret bestemmer om man skal ha e-skatt, og om det skal gjelde alle eiendommer i kommunen. Det er kommunestyret som peker ut nemndene, velger skattesats (2-7 ‰), evt. bunnfradrag mm. Dette kan ikke delegeres. Se *vedlegg 2*, særlig pkt.3.1.

Formannskapetets rolle er å være det organ som kan klage på takster på vegne av kommunen (se *vedlegg 2* under 3.2.), og de skal behandle ev. søknader om nedsettelse pga eiers økonomiske forhold. Medlemmer av Formannskapet kan ikke være medlemmer av sakkyndig nemnd eller klagenemnd.

Sakkyndig nemnd vedtar alle takstene. Taksten skal være satt ut fra en objektiv markedsverdi. Til hjelp for dette utarbeider sakkyndig nemnd rammer og retningslinjer som skal gjelde fram til neste omtaksering. *Vedlegg 2*, pkt. 3.4.

Klagenemnd for eiendomsskatt avgjør klager på enkelttakster etter forutgående behandling i sakkyndig nemnd. *Vedlegg 2*, pkt. 3.6

Kommunestyre og formannskap har ikke myndighet til å instruere verken sakkyndig nemnd eller klagenemnd.

2. Valg av takseringsmodell

Alle tre kommunene bruker variasjoner av «Trondheimsmodellen». Se «rammer og retningslinjer», *vedlegg 3*.

2.1 Prinsipper i «Trondheimsmodellen»

- Fakta om bygninger og tomt hentes fra matrikkelen
- Gjennomsnittspriser for ulike bygninger (enebolig, leilighet, kontor, garasje, fritidsbolig, forretning osv.) er beregnet utfra reelle salg
- hver bygning befares og skjønnsfaktorer for beskaffenhet og anvendelighet vurderes
- kommunen inndeles i soner utfra attraktivitet
- taksten beregnes utfra areal på tomt og bygning multiplisert med sjablongpriser og faktorer for beskaffenhet, anvendelighet og beliggenhet

Styrken ved denne modellen er at faktagrunnlaget som kommunen har elektronisk tilgjengelig via matrikkelen effektivt kan benyttes som grunnlag for takstberegningen. **Bruk av faktorene for skjønnsvurdering er en god metode for å være prinsipiell og sikre likebehandling både geografisk og over tid.** Takstene står uendret i minimum 10 år, og framtidige takster skal beregnes utfra prisnivået ved siste omtaksering. Da er det svært hensiktsmessig å tallfeste positive og negative elementer ved eiendommen i form av faktorer som multipliseres med kvadratmeterpriser fra omtakseringsåret, i stedet for å gi positive og negative elementer bestemte kroneverdier. Metoden anbefales av KS og er den metoden de fleste kommuner benytter.

Ved en kommunesammenslåing er det spesielt viktig at reelle forskjeller i markedsverdi mellom «by og land» blir fanget opp. Trondheimsmodellen er spesielt godt egnet for å håndtere slike forhold systematisk.

Trondheimsmodellen forutsetter orden og kvalitet i databasene, men er da svært effektiv i bruk. Kristiansand kommune investerte i å supplere matrikkelens bygningsdel med arealer ved forrige taksering. Denne investeringen kan man høste av ved en eventuell ny omtaksering. Vi er ikke kjent med i hvilken grad Søgne og Songdalen har fullstendige opplysninger om bygningers areal i matrikkelen.

I Kristiansand benyttes matrikkelen som kilde både for beregning av eiendomsskatt og vann- og avløpsgebyr. Kvalitetshevingen av matrikkelen som skjer gjennom at arealdataene brukes til flere formål, gir gjensidig nytte. Avfall Sør benytter også matrikkelen som kilde for avgiftsberegning.

2.2 Formuesgrunnlag

Etter forrige omtaksering ble det åpnet for å bruke Skatteetatens formuesgrunnlag som takst for kommunal eiendomsskatt på boligeiendommer. Formuesgrunnlaget er beregnet utfra gjennomsnittlig kvadratmeterpris i kommunen og eiers opplysninger om såkalte P-rom. Kvadratmeterprisen er justert med byggeår, boligtype og om eiendommen ligger i tettbygd eller spredtbygd område.

Formuesgrunnlaget (ligningsverdien) skal ligge på omtrent 25% av markedsverdien for primærboliger. Eiendomsskattekontoret har testet formuesgrunnlaget for enkelte eiendommer i Kristiansand opp mot reell omsetningsverdi, og finner store forskjeller. Det er dårlig samsvar både for de dyreste og for de rimeligste boligene. Se eksempler i vedlegg 5. Det er sannsynlig at variasjoner i reell omsetningsverdi utfra beliggenhet vil være enda større etter kommunesammenslåingen, enn variasjonen vi finner innenfor Kristiansand kommunes grenser i dag. En slik takstmetode ser ut til å være mest egnet i kommuner der det er små variasjoner med hensyn til attraktiv/ikke attraktiv beliggenhet.

Andre forhold som er viktige å vite om bruk av formuesgrunnlag ved taksering for eiendomsskatt:

- Det er kun boligeiendommer som skatteetaten har beregnet formuesgrunnlag for. Fritids-, landbruks-, næringseiendom og ubebygde tomter må kommunen selv takseres. Verk og bruk må også takseres av kommunen.
- Arealet (P-rom) på boligene er innrapportert av eierne, mens bruksarealet i matrikkelen er beregnet utfra byggesaksdokumentene eller målt på stedet. Hvis en eier innrapporterer til skattemyndighetene at deres enebolig er på 10m², vil ikke kommunen kunne velge å «underkjenne» taksten.
- Hva som finnes av andre bygg eller installasjoner som svømmebasseng og brygge på eiendommen utenom bolighuset, påvirker ikke taksten på tross av at dette har betydning for markedsverdien.
- Hvis eiere oppfører tilbygg eller påbygg til bolighuset, er man avhengig av at eieren oppgir dette til skattemyndighetene for at formuesgrunnlaget skal endres.

Begge takstmetoder har som mål å finne en objektiv markedsverdi, men Skatteetaten har altså valgt en særdeles forenklet metode sammenlignet med Trondheimsmodellen.

3. Prinsippavklaringer

3.1 Bunnfradrag

Med bunnfradrag menes at det gjøres ett fradrag i eiendomsskattetaksten før utregning av eiendomsskatt. Adgangen til å benytte bunnfradrag kom inn i eiendomsskatteloven § 11 annet ledd ved lov av 5. februar 1993 nr 28. Bestemmelsen har følgende ordlyd:

«Kommunestyret kan fastsette bunnfradrag i eiendomsskatten for alle sjølvstendige bustaddelar i faste eiendomar som ikkje vert nytta i næringsverksemd.»

Bunnfradrag er forbeholdt helårsboliger og fritidsboliger. Det er ikke anledning til å skille mellom kategoriene, og for eksempel bare gi bunnfradrag til fritidsboliger.

Bunnfradrag benyttes ikke i Kristiansand. Ved bruk av bunnfradrag forskyves skattetrykket fra boliger til andre eiendomstyper (næring, ubebygde boligtomter, verk og bruk).

Argumentasjonen bak bruk av bunnfradrag er som regel å gi eiendomsskatten en mer sosial profil. Det man bør være oppmerksom på ved bruk av bunnfradrag er at det først og fremst er de som har flere utleieenheter som har gevinst av ordningen.

Sosial profil på eiendomsskatten oppnås best ved å legge vekt på å finne riktig omsetningsverdi og ha god oversikt over alle eiendommer og endringer som skjer. Da blir skatten fordelt på mange og de som evner å kjøpe attraktive boliger får en relativt høyere andel enn de som må velge boliger med lavere verdi. De som evner å investere i utleieboliger blir heller ikke premiært. Ekspertene på boligmarkedet uttaler at eiendomsskatt uten bruk av bunnfradrag bidrar til et sunt boligmarked.

Dersom Bystyret ønsker å benytte bunnfradrag, har det stor betydning for takstarbeidet. Ut fra vår kunnskap om bygningsmassen i Kristiansand er avgrensning av hva som skal regnes som en egen boenhet eller ikke, en krevende balansegang. Det har sammenheng med at bygningene er oppført i en periode på over hundre år. Lovverk har endret seg mange ganger i perioden. Boligeiernes økonomiske forhold og utleiemarkedet har også påvirket reell inndeling i boenheter. Mange har bygd eneboliger med mulighet for utleie, og har i avgrensede perioder leid ut eller latt egne barn benytte boenheten. Dessuten har matrikkelloven andre definisjoner av boenhet enn plan- og bygningsloven. Det finnes et stort spekter av utleieenheter blant boligbygninger i kommunen, fra eneboliger med godkjent utleieenhet til utleie av enkeltrom i et bolighus. Kriterier for ev bunnfradrag bør være entydige og oppfattes som rettferdige.

3.2. Reduksjonsfaktor

Eiendomsskattelovens hovedregel er at den formelle taksten skal tilsvare en objektiv omsetningsverdi og at skattetrykket bestemmes ved valg av skattesats (2-7 %) og eventuelt bunnfradrag. Bystyret skal gjøre årlig vedtak om skattesatsen, innenfor spennet 2-7 %. Skattesatsen kan ikke heves med mer enn 2 % fra ett år til det neste.

Ved omtakseringen i 2011 valgte Bystyret å benytte reduksjonsfaktor for å senke takstnivået og ha en høy skattesats (6 %). Reduksjonsfaktoren står fast i hele takstperioden, mens promillesatsen vedtas hvert år. Ved å benytte reduksjonsfaktor, sikret Bystyret at satsen for eiendomsskatten ikke kunne øke med mer enn 1 % i hele perioden fram til ei ny omtaksering. Reduksjonsfaktorens størrelse vedtatt i 2011 gjør at formelt takstgrunnlag er i underkant av 40 % av eiendommens forsiktige markedsverdi. Reduksjonsfaktoren og årets promillesats på 6,1 % ville tilsvare skattesats på ca. 2,4 % uten reduksjonsfaktor.

Fordelen med reduksjonsfaktor er at skatteyterne vet at skattetrykket ikke kan øke særlig i takstperioden. En ulempe med reduksjonsfaktor er at framtidige Bystyrer ikke gis mulighet for å øke skatteinntektene i takstperioden. En annen ulempe som administrasjon ser, er at det er vanskelig å kommunisere betydningen av reduksjonsfaktor overfor publikum. Vi ser også at når media, forskningsrapporter, statistikkbyrå m.fl. skal formidle informasjon om ulike kommuners skattenivå mht. eiendomsskatt, fokuseres det kun på promillesatsen. Reduksjonsfaktoren informeres det sjeldent om.

3.3 Forbedringspotensial og vurdering av dagens takster og takstmetode i Kristiansand

- Hvis eiere oppfører tilbygg eller påbygg til bolighuset, er man avhengig av at eieren oppgir dette til skattemyndighetene for at formuesgrunnlaget skal endres.
- Tomtetrapp fungerer generelt godt med tanke på å finne riktig verdinivå, men for større eiendommer med sentrumsbebyggelse og høy utnyttelsesgrad blir tomteprisen for lav. (Tomtetrapp – dvs. at de første kvadratmeterne på tomteprisen er høyest og deretter synker kvadratmeterprisen trinnvis med økt størrelse på tomte, se *vedlegg 3*, pkt. 4.5, s.7.)

- Sonene burde vært større. Ytre faktor kunne vært brukt mer aktivt. (Se *vedlegg 3*: pkt. 2.2, s.3 og pkt.5 s.8)
- Indre faktor over 1,0 kunne vært tatt mer i bruk (Se også *vedlegg 3*: pkt. 5 s.8)
- Matrikkelen i Kvadraturen har forbedringspotensialer. Grunnet tidsnød ved omtakseringa er det fortsatt noen feil og mangler i bygningsopplysningene.
- Seksjonerte eiendommer som ble taksert ved omtakseringsprosjektet bør differensieres mer per seksjon (ikke bare per etasje). Dette kan gjøres gjennom mer aktiv bruk av indre faktor og ytre faktor.
- Innføringen av bygging uten søknadsplikt har ført til at kommunen ikke alltid blir gjort kjent med det som bygges.
- Nå er det lik sjablongpris for boliger og fritidsboliger. Hvis ny prøvetaksering gir et annet resultat, må skillet mellom hva som registrert som bolig og hva som er registrert som fritidsbolig kvalitetsheves. Det er fordi mange fritidsboliger benyttes som boliger, og boliger benyttes som fritidsbolig.
- Per i dag har vi ikke bunnfradrag. Hvis det innføres må det gjøres en stor jobb for å sortere i hva som reelt skal regnes som selvstendig boenhet. Lovverket er uklart.

4. Omtakseringsprosjekt

4.1 Bemanning i kommunen og kjøp av takseringstjenester

I dag er det ca. to årsverk i administrasjonen i Kristiansand til arbeid med eiendomsskatt. Arbeidet består i å skaffe oversikt over nye og endrede tomter og bygninger i kommunen gjeldende år, saksbehandle og utarbeide forslag til takst for nemndene, saksbehandle klagesaker, klargjøre takster for overføring til gebyr-systemet og kommunisere med innbyggerne i spørsmål knytta til eiendomsskatt. Alle eiendommene befares og dokumenteres med bilder. De siste år har eiendomsskattekontoret utarbeidet 2000-2500 takstforslag årlig. Arbeidsmengde i forhold til antall årsverk gjør at arbeidsbelastningen er stor.

Ved en omtaksering er det omtrent 40 000 eiendommer som skal takseres i nåværende Kristiansand. Dette utgjør om lag 75 % av eiendomsmassen i K3. Administrasjonen i Kristiansand er ikke dimensjonert for å kunne omtaksere med egne ansatte. Når spesielle takstobjekter som verk og bruk og komplekse næringseiendommer skal takseres, er vi avhengige av å kjøpe spesialkompetanse.

4.2 Viktige premisser for en vellykket omtaksering

Det er avgjørende viktig å komme tidlig nok i gang, slik at ikke nødløsninger må velges på grunn av tidsmangel. Ei omtaksering av en ny sammenslått kommune er en stor og arbeidskrevende oppgave. Eiendomsskatt har stor allmenn interesse. En ryddig og åpen prosess som sikrer god kvalitet, dokumentasjon og likebehandling er viktig for å unngå dårlig omdømme i kommune-sammenslåingsprosessen.

Prosjektet må ha god politisk og administrativ forankring. Ei styringsgruppe må definere prosjektet og ha tilstrekkelig myndighet.

En analyse av matrikkelen for alle tre kommunene bør være blant de første oppgavene man tar tak i. Det er behov for å vite mer om eiendommer og bygninger i hver kommune og

hvilken fullstendighet og kvalitet det er på matrikkeldataene. Denne analysen er et viktig grunnlag for beslutning om takseringsmodell, og vurdering av omfanget av tjenestekjøpet. Valg av prosjektleder; Det er viktig å få tidlig på plass en god prosjektleder med autoritet, kompetanse og stor arbeidskapasitet. Prosjektlederen må kunne kommunisere godt med Bystyret, Formannskap, nemnder, media og innbyggere. Prosjektledere må ha eller raskt kunne tilegne seg kunnskap om eiendomsskatteloven, eiendomsjuss, lokalkunnskap og kjennskap til eiendomsmarkedet. For å holde kostnadene nede og prosjektet under kontroll må prosjektlederen ha gode evner knyttet til gjennomføringen av tjenestekjøp og oppfølging av valgte takstfirma.

Nødvendig kompetanse inn i prosjektgruppa:

- Leder med autoritet, egnet kompetanse og arbeidsevne
- takstfaglig kompetanse
- eiendomsfaglig kompetanse
- juridisk kompetanse innen innkjøp, takst og eiendom
- sak-/arkivfaglig kompetanse
- IT- kompetanse
- kompetanse innen kommunikasjon (og servicetorv)
- regnskap, gebyr, fakturering

Arbeid med konkurransegrunnlag for tjenestekjøpet må prioriteres høyt. Erfaringer i egen kommune og andre kommuner tilsier at vektlegging av grundighet og kompetanse ved utarbeidelsen av konkurransegrunnlaget, er avgjørende for å begrense økonomiske og arbeidsmessige kostnader.

Tjenestekjøpet vil ha et omfang som gjør at anbudet må følge omfattende regler for offentlig anskaffelse. Det er få kompetente tilbydere på markedet. Flere kommuner i landet er i en sammenslåingsprosess og det kan bli flere som skal kjøpe taksttjenester samtidig i et begrenset marked.

I lokalpolitikken er eiendomsskatt et vesentlig tema. Det ligger i sakens natur at politikere og interessegrupper ønsker å uttale seg om spørsmål knytta til eiendomsskatt. Erfaringene fra forrige omtaksering tilsier at kommunen bør gjøre saklig informasjon lett tilgjengelig for media og andre. Hvis ikke kan fort en ytring som gjentas, uheldig etableres som sannhet. Representanter fra kommunens kommunikasjonsenhet bør være fast medlem av prosjektgruppa.

4.3 Forvaltningssystem

I Kristiansand kommune har vi annen leverandør for forvaltningssystem for eiendomsskatt enn i de to andre kommunene. Anskaffelsen skjedde etter omtakseringsprosjektet, og ble installert i 2013. Eiendomsskattemodulen har koblinger til forvaltningssystem for vann- og avløpsgebyr, gebyrsystem, kunderegister og en «hendelseslogg» som leser matrikkelendringer (eierskifter, nye og endrede tomter, nye og endrede bygg). Valg av programvare, installering, dataformatering og konvertering er krevende prosesser både med hensyn til vurderinger, arbeid og tid. Det er viktig at dette ikke undervurderes i en sammenslåingsprosess. Når fylkene og kommunene slås sammen, skal det gis nye kommunenummer, gårdsnummerserier, adressekoder og noen veier må omadresseres. Forvaltningssystemet må kunne håndtere ny nøkkelinformasjon om eiendommene og samtidig ta vare på taksthistorikken. For eksempel ligger det mange tusen bilder og takstopplysninger som må kobles til riktig eiendommer med nye matrikkelbenevnelser. I omtakseringsprosessen skal alle eiere ha informasjon om omtakseringen generelt og om deres eiendom spesielt. Både ved oppstart av prosjektet og senere ved utsendelse av faktaopplysninger om eiendommen og formelt vedtak om takst og skatt, skal store datamengder flettes og sendes ut. Det er informasjon om takst fra takstsystemet, formelle eiere og festere og nøkkelinformasjon om eiendommene fra matrikkelen, og eieres bostedsadresse og postadresse fra Folkeregisteret. Det er krav om at alle eiere av en

eiendom informeres, samtidig er takstinformasjon unntatt offentlighet. Datahåndtering og utsendelse av så sammensatte data er krevende og må være korrekt. Det er avgjørende at nye matrikkelnumre og adresser både er etablert og tatt i bruk av innbyggerne og Folkeregisteret, for å ha tilstrekkelig trygghet for at informasjonen skal være korrekt og sendt riktig mottaker.

Valg av forvaltningssystem må være utført tidlig nok til at alle takstene beregnes og dokumenteres i dette. Innkjøpet må gå parallelt med innføringen av nye matrikkelbetegnelser. Ved forrige omtaksering hadde ikke kommunen et slikt system tilgjengelig. Takstberegning og dokumentasjon måtte gjøres i tilbyders system og deretter konverteres til kommunens valgte system. Dette krevde mye både mht. kostnader og arbeid. De som skal utføre takseringen på vegne av kommunen må ha elektronisk/teknisk tilgang til kommunens forvaltningssystem, sak-/arkivsystem, kartsystem mm. God teknisk tilrettelegging er viktig. Utfra erfaringer fra omtakseringen i 2010, er omfanget og tempoet i arbeidet så stort at det setter teknisk infrastruktur på prøve. Kapasitet på servere og hastighet på linjer må være tilstrekkelig fra første dag.

Et omtakseringsprosjekt er ikke ferdig på det tidspunktet nye takster er vedtatt og eiere informert om nye takster. Ved utsendelse av melding om takst og skatt starter «offentlig ettersyn». Skattelisten legges ut, slik at alle eiere har mulighet for å sammenligne sin takst med andres takster. Det bør opprettes en tjeneste der skatteyterne kan få detaljert informasjon om egen takst og generell informasjon om andre takster. Skatteyterne bør også kunne få hjelp til å utforme klage. Klagefrist skal settes til minimum 6 uker. Klagebehandling foregår først i sakkyndig nemnd. Hvis sakkyndig nemnd ikke gir fullt medhold, sendes klagen videre til sakkyndig nemnd. Det må avklares før kjøp av takseringstjenesten om det er eiendomsskattekontoret eller takseringsfirmaet som skal ha ansvar for saksbehandlingen av klagesakene.

Dokumentsenteret får generelt større arbeidsmengde i hele prosjektperioden og dramatisk større arbeidsmengde i perioden fra utleggelse av nye takster og fram til klagefristens utløp, og må bemannes utfra dette.

Ved forrige taksering ble det ikke lagt vekt på å vurdere momenter fra tidligere saksbehandling på eiendommen. Ettersom det var 26 år siden forrige taksering og takstmetoden, dokumentasjon mm var annerledes, valgte man å se på eiendommen med «friske øyne». Nå er situasjonen en annen. Det har foregått ordinær saksbehandling i perioden fra 2010 og fram til i dag knytta til takst og arealberegning. Dokumentasjon på dette finnes i sak/arkivsystemet, forvaltningssystemet eller matrikkelen. Ved en ny taksering er det viktig at dokumentasjonen er tilgjengelig slik at ikke «gamle feil og mangler» gjentas. Historieløs saksbehandling vil med rette kunne gi kommunen et omdømme som amatørmessig.

Tidsplan

Det må snarest søkes om utsatt frist til 2022 for etablering av ett felles takstgrunnlag for den sammenslåtte kommunen.

I tiden fram mot sammenslåingen finner sted 01.01.2020:

- etablere prosjektgruppe og styringsgruppe for omtaksering
- matrikkelanalyse bør foretas på tidlig tidspunkt for å skaffe oversikt over skatteobjektene
- vedtak om takseringsmodell, eventuelt bunnfradrag og økonomiske rammer for omtakseringen må samordnes i kommunestyrene
- innkjøp av fagsystem (forvaltningssystem) og takseringstjenester må foretas i hht. lov om offentlige anskaffelser
- etablering av ny matrikkelbetegnelser og adresser
- prøvetaskering og analyse av eiendomsmarkedet påbegynnes

Etter sammenslåing 01.01.2020 og fram til frist for gjennomføring av omtakseringen:

- nytt kommunestyre må fatte endelig vedtak om omtakseringen, takseringsmodell og utnevne nemnder
- sakkyndig nemnd, takseringsfirma og prosjektgruppa kan utarbeide «rammer og retningslinjer»
- varsel om omtaksering må sendes alle eiere
- takseringsfirma utarbeider takster og legge disse fram for sakkyndig nemnd
- lister over eiendommer som skal gis fritak og kan gis fritak utarbeides (hhv. E skl. §§5 og 7)
- melding om ny takst og skatt sendes alle eiere og det gis frist for klage

Etter vedtak og utsendelse av melding om takst og skatt:

- offentlig ettersyn
- klagebehandling i sakkyndig nemnd
- klagebehandling i klagenemnda

Vedlegg

1. KS veileder «Eiendomsskatt ved kommunesammenslåing»
2. KS veileder «Myndighet og oppgavefordeling i eiendomsskattesaker»
3. «Rammer og retningslinjer» fra siste omtaksering i Kristiansand
4. Tabell K3 – nøkkeltall for eiendomsskatt og matrikkel for K3-kommunene
5. Tabell – en del eksempler på eiendommers formuesverdi og salgssum

21.09.17